

Ankestyrelsens undersøgelse af

Samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner

Delundersøgelse 2: Plejefamiliers vurdering af
samarbejdet med kommuner
september 2014

Ankestyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	1
1 Sammenfatning	2
1.1 Overordnet tilfredshed med samarbejdet	2
1.2 Samarbejdsflader med størst risiko for konflikt	3
1.3 Det gode samarbejde set fra plejefamiliernes vinkel	5
2 Samarbejde om honorering af plejefamilier	7
2.1 Vurdering af tilfredshed	7
2.2 Hyppighed af forhandling om vederlag	9
3 Samarbejde om det konkrete anbringelsesforløb	12
3.1 Plejefamiliernes vurdering af informationsniveauet	12
3.2 Hyppighed af kontakt mellem plejefamilie og kommune	13
3.3 Plejefamiliens inddragelse i beslutninger om plejebarnet	15
3.4 Plejefamiliens oplevelse af støtte til barnet og kommunikation med biologiske forældre	17
3.5 Samarbejde om barnets eller den unges handleplan	20
3.6 Inddragelse ved et plejebarns flytning fra plejefamilien	23
3.7 Andre årsager til konflikt	25
3.8 Tilsyn med det anbragte barn	26
4 Samarbejde om supervision og efteruddannelse	28
4.1 Tilfredshed med supervision	28
4.2 Kurser	36
5 Beskrivelse af plejefamilierne	40
5.1 Godkendelsesform	40
5.2 Anciennitet som plejefamilie og antal plejebørn	41
5.3 Beskæftigelse og uddannelse	42
Bilag 1 Metode	47
Bilag 2 Tabeller	49

Forord

Med Barnets Reform fra 2011 blev det i serviceloven præciseret, at kommunerne, når de skal vælge anbringelsessted til et barn eller ung i forbindelse med en anbringelse uden for hjemmet skal vurdere, om anbringelse i en plejefamilie vil være mest hensigtsmæssig. Det har blandt andet betydet, at andelen af børn og unge, som anbringes i plejefamilie, har været stigende de seneste år. Det stiller krav til plejefamiliernes kompetencer samt til samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner, som er vigtige forudsætninger for gode anbringelsesforløb.

På baggrund af det øgede politiske fokus og prioritering samt en række konkrete sager om kommuners beslutning om at ændre anbringelsessted for børn anbragt i plejefamilie bad den daværende social- og integrationsminister Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse af samarbejdsrelationen mellem plejefamilier og de kommunale myndigheder. Herunder at afdække, om der er samarbejdsvanskeligheder og eventuelle årsager hertil. Det var endvidere ønsket at få afdækket, hvordan samarbejdet påvirker beslutninger for det anbragte barn samt at fremhæve eksempler på det gode samarbejde.

Det samlede undersøgelsesarbejde består af fire delundersøgelser:

Delundersøgelse 1:	Kommunernes vurdering af samarbejdet med plejefamilier
Delundersøgelse 2:	Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommunerne
Delundersøgelse 3:	Praksisundersøgelse om anbragte børn og unge der flytter fra en plejefamilie til et nyt anbringelsessted
Delundersøgelse 4:	Kortlægning af antal plejefamilier i Danmark

Undersøgelserne belyser samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner fra forskellige vinkler, og rapporterne bør læses samlet for at få et samlet billede af alle aktørers holdninger til samarbejdet.

Denne undersøgelse indeholder resultaterne af delundersøgelse 2, hvor 374 plejefamilier har besvaret et spørgeskema om deres oplevelse af samarbejdet med kommunerne. Der er endvidere gennemført fokusgruppeinterview med 11 plejefamilier, hvor plejefamilierne har uddybet deres samarbejdsrelationer med den samarbejdende kommune.

Ankestyrelsen vil gerne takke alle de plejefamilier, som har givet sig tid til at besvare skemaet og især de plejefamilier, som meldte sig til at deltage i fokusgruppeinterviewene.

1 Sammenfatning

374 plejefamilier har i perioden januar til marts 2014 besvaret et spørgeskema om deres oplevelse af samarbejdet med de kommunale myndigheder. Plejefamilierne er udvalgt tilfældigt ud fra de 60 kommuner, som i slutningen af 2013 havde flest godkendte plejefamilier, og som havde et eller flere børn i pleje. På landsplan er der ca. 10.500 godkendte plejefamilier¹, hvoraf ca. 6.000 plejefamilier i slutningen af 2013 havde mindst ét barn anbragt i fuldtidspleje. Stikprøven udgør således godt 6 procent.

Der er ligeledes gennemført tre fokusgruppeinterview, hvor 11 plejefamilier har fortalt om både udfordringer og ønsker til forbedring af samarbejdet.

Plejefamilierne har vurderet, hvordan de bredt set oplever samarbejdsrelationen med henholdsvis barnets eller den unges sagsbehandler og en eventuelt tilknyttet kommunal familieplejekonsulent. Da nogle plejefamilier har flere end ét barn eller ung anbragt i pleje, som kan være anbragt af forskellige kommuner, er plejefamilien bedt om at besvare ud fra det plejebarn, som har fødselsdag næste gang. Tilfredsheden måles derfor ud fra et konkret anbringelsesforløb, idet plejefamilien kan have forskellige oplevelser af samarbejdet både på tværs af kommuner og personer inden for samme kommune. Det skal endvidere bemærkes, at undersøgelsen alene omfatter plejefamilier, som på tidspunktet for besvarelsen havde et eller flere børn i pleje. Undersøgelsen omfatter dermed ikke plejefamilier, som helt er ophørt med at være plejefamilie.

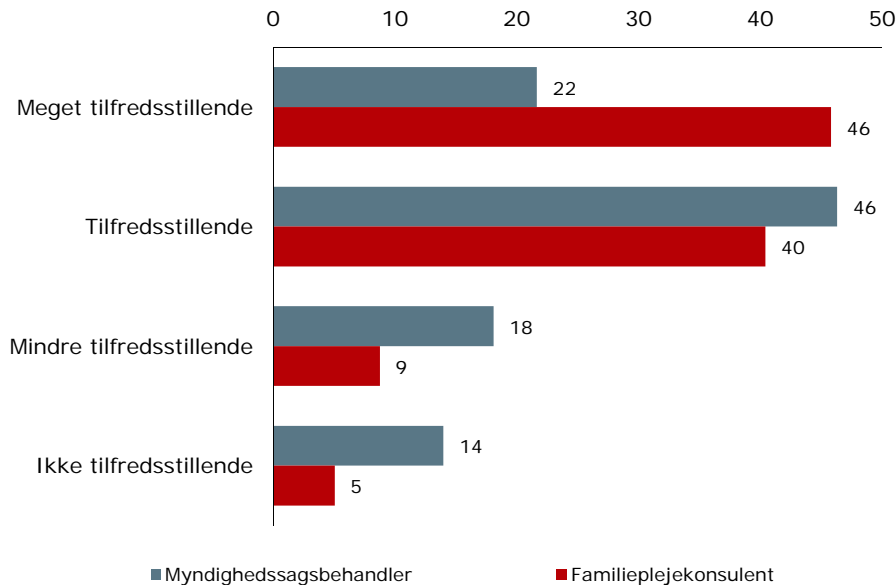
1.1 De fleste er tilfredse med samarbejdet

Det samlede billede viser, at de fleste plejefamilier i høj grad er tilfredse med samarbejdet både med familieplejekonsulent og med barnets sagsbehandler. I 86 procent af de anbringelsesforløb, som er vurderet, oplever plejefamilierne således et meget tilfredsstillende eller tilfredsstillende samarbejde med familieplejekonsulenten, mens 14 procent af plejefamilierne i mindre grad er tilfredse eller slet ikke tilfredse med samarbejdet.

I forhold til samarbejdet med barnets eller den unges sagsbehandler viser undersøgelsen, at 68 procent af plejefamilierne oplever samarbejdet som meget tilfredsstillende eller tilfredsstillende, mens de i 32 procent af anbringelsesforløbene ikke oplever samarbejdet som tilfredsstillende, se figur 1.1.

¹ "Kortlægning af antallet af plejefamilier", delundersøgelse 4, Ankestyrelsen 2014

Figur 1.1 Plejefamiliernes oplevelse af det generelle samarbejdsklima med myndigheds-sagsbehandler og familieplejekonsulent. Angivet i procent

Note: 297 plejefamilier har vurderet samarbejdet med familieplejekonsulent (ikke alle plejefamilier er tilknyttet en kommunal familieplejekonsulent). 365 har vurderet samarbejdet med barnets eller den unges sagsbehandler.

At plejefamilierne i højere grad er tilfredse med samarbejdet med familieplejekonsulenterne end med barnets eller den unges sagsbehandler, kan skyldes opgavefordelingen mellem familieplejekonsulenterne og sagsbehandlerne. Hvor familieplejekonsulentens rolle i mange kommuner er at varetage plejefamiliernes rammer og vilkår, har sagsbehandleren ansvaret for at træffe afgørelser i forhold til barnet eller den unge og den biologiske familie.

1.2 Samarbejdsflader med størst risiko for konflikt

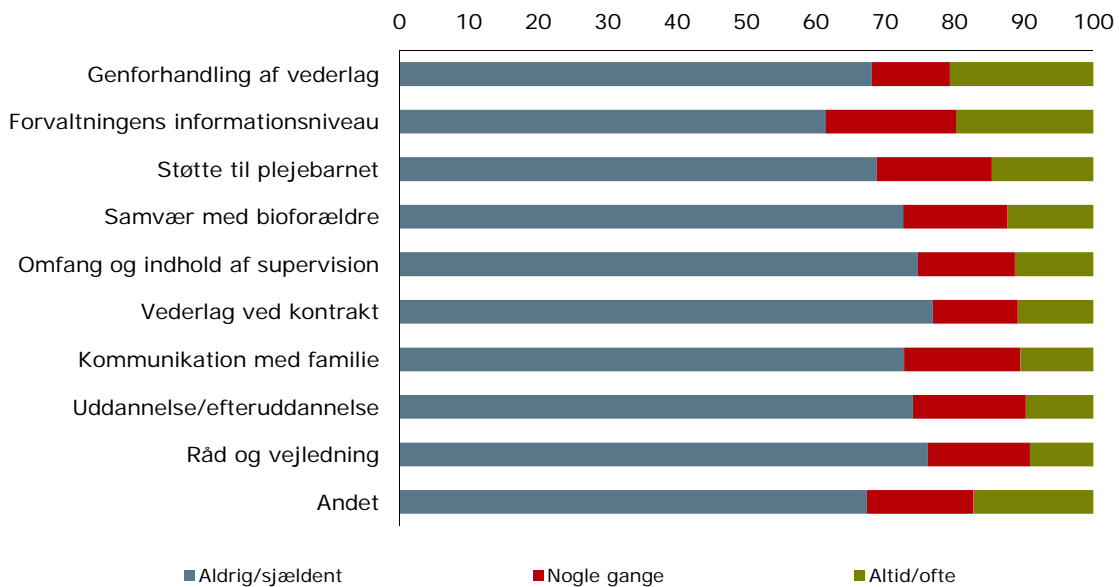
For at nuancere billedet er plejefamilierne bedt om at vurdere, hvilke samarbejdsområder, som giver særlig anledning til konflikt. Kategoriseringen af samarbejdsområder, hvor der er risiko for konflikt, er valgt på baggrund af præinterview med kommuner og forskellige organisationer, som har bidraget til at kvalificere det spørgeskema, plejefamilierne har besvaret. Med et konfliktfyldt samarbejde menes, at der er så stor uenighed, at det påvirker plejefamiliens tilfredshed med samarbejdet. Resultaterne bygger således på den enkelte plejefamilies subjektive oplevelse af samarbejdet.

Genforhandling af vederlag og mangel på information udfordrer hyppigst samarbejdet

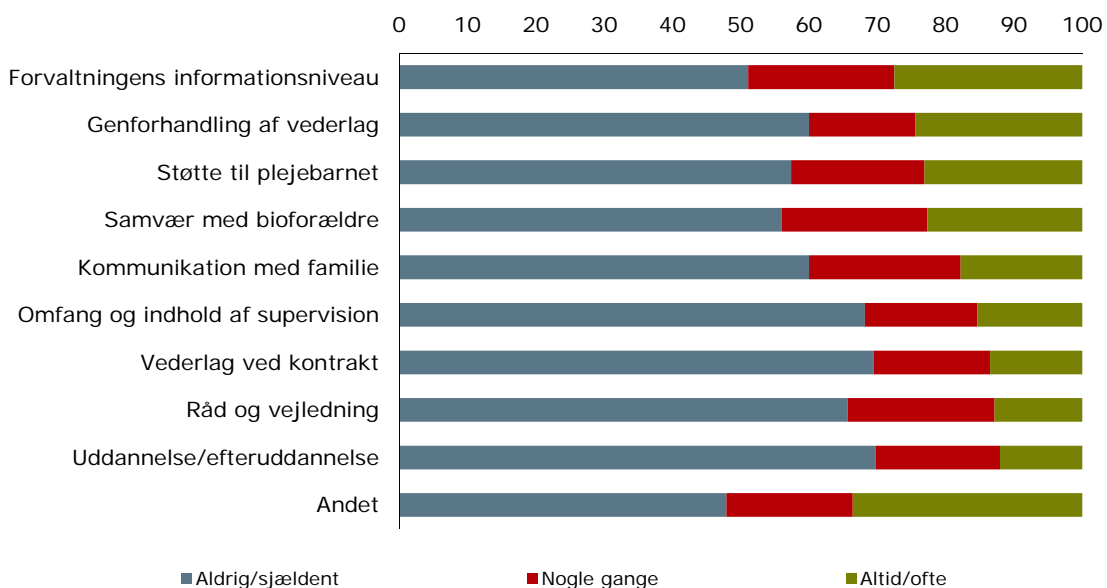
Plejefamiliernes besvarelser viser, at den hyppigste årsag til konflikt opstår ved genforhandling af vederlag under anbringelsesforløbet samt ved mangel på informationer fra kommunen. Det gælder både for samarbejdet med barnets sagsbehandler og eventuel

familieplejekonsulent. Godt 20 procent af plejefamilierne vurderer, at genforhandling af vederlag samt mangel på information fra kommunen altid eller ofte giver anledning til konflikt, se figur 1.2 og figur 1.3.

Figur 1.2 Årsager til konflikt med familieplejekonsulent – sorteret efter samarbejdsområder med størst hyppighed af konflikt. Angivet i procent

Figur 1.3 Årsager til konflikt med myndighedssagsbehandler – sorteret efter samarbejdsområder med størst hyppighed af konflikt. Angivet i procent

Selvom det er de fleste plejefamilier, som ikke oplever konflikt i samarbejdet omkring honorering, så viser plejefamiliernes bemærkninger til emnet, at det fylder meget i samarbejdsrelationen mellem kommune og plejefamilie. En del plejefamilier har ikke anden beskæftigelse ud over plejefamilieerhvervet, og vederlagene har således stor betydning for plejefamiliens privatøkonomi.

Støtte til plejebarnet og samarbejde med biologiske forældre

Samarbejdet med barnets biologiske forældre giver hyppigere anledning til konflikt med barnets myndighedssagsbehandler end med familieplejekonsulenten. Det kan blandt andet skyldes, at sagsbehandleren har tættere kontakt med de biologiske forældre og træffer beslutninger om for eksempel barnets samvær med biologiske forældre. Som årsag til konflikt nævner enkelte plejefamilier således, at de oplever, at forældresamarbejdet fylder for meget i forhold til barnets tarv.

Flere end halvdelen af plejefamilierne har fået hele eller dele af barnets handleplan udlæst, og den bliver af de fleste anvendt aktivt i det pædagogiske arbejde med barnet eller den unge.

Ikke alle anbragte børn fik ifølge plejefamilierne de to lovpligtige tilsynsbesøg sidste år.

Samarbejde om supervision og efteruddannelse giver færrest gnidninger

Plejefamilierne vurderer, at supervision, efteruddannelse og råd og vejledning sjældent giver anledning til konflikt. 86 procent er således i høj grad eller i nogen grad tilfredse med den supervision, de modtager. Selvom det er et område, som ikke udløser konflikt, så udtrykker mange plejefamilier ønsker om forbedret støtte og supervision.

20 procent af plejefamilierne mener ikke, at de modtager supervision, og 30 procent af plejefamilierne oplyser, at de ikke deltog i efteruddannelse, svarende til de lovpligtige 2 kursusdage sidste år. Der er plejefamilier, som ikke oplever at have behov for supervision, hvis anbringelsesforløbet forløber uden problemer. I forhold til efteruddannelse efterlyser nogle plejefamilier, at der er større grad af tværkommunalt samarbejde samt niveauopdeling af kurser.

Udskiftning og fraværende sagsbehandlere har betydning for samarbejdet

Ikke tilgængelige sagsbehandlere giver frustrationer hos plejefamilierne, som oplever diskontinuitet i samarbejdet og støtten til barnet eller den unge.

1.3 Det gode samarbejde set fra plejefamiliernes vinkel

Selvom de fleste plejefamilier ikke vurderer, at samarbejdet mellem kommune og plejefamilie giver anledning til konflikt, peger de i mange tilfælde på et fortsat udviklingspotentiale i at få forbedret samarbejdsrelationen.

Der kan opstilles nogle fælles bud på og konkrete forslag til, hvad plejefamilierne mener, der skal til for at understøtte det gode samarbejde og det gode anbringelsesforløb.

Plejefamilierne peger på:

- Tilgængelige sagsbehandlere, herunder, at der oprettes en døgntelefon, så plejefamilier kan modtage hjælp i akutte eller tilspidsede situationer.
- Anerkendelse af plejefamiliens faglighed og indsigt, herunder hyppig og tidlig inddragelse af plejefamilierne i beslutninger vedrørende barnet.
- Kvalificeret og målrettet supervision.
- Et bredere og mere varieret udbud af kurser på tværs af kommuner – mere fleksibilitet i at kunne tage længerevarende kurser fremfor et fast antal årligt.
- At der udbydes flere specialiserede kurser og at kurser i højere grad niveauopdeles, således at både nye og mere erfarne plejefamilier får størst muligt udbytte af kurserne.

Om plejefamilierne i undersøgelsen

- 72 procent af plejefamilierne har været godkendt og arbejdet som plejefamilie i flere end 6 år. De har således et relativt bredt erfaringsgrundlag at udtale sig på.
- 74 procent af plejefamilierne er generelt godkendt til at modtage børn i pleje.
- Halvdelen af plejefamilierne har ét barn anbragt, og samarbejder dermed med én kommune i forhold til det anbragte barn. Den anden halvdel af plejefamilierne har to eller flere børn anbragt.
- Det typiske billede i forhold til beskæftigelse er, at den ene part ikke har anden beskæftigelse end plejeerhvervet, mens den anden part har fuldtidsbeskæftigelse. Det er tilfældet for 40 procent af plejefamilierne.
- I 30 procent af plejefamilierne har mindst den ene part en pædagogisk uddannelse

Rapportens struktur

I kapitel 2-4 vil plejefamiliernes vurdering på de konkrete samarbejdsområder blive uddybet. Der vil blive suppleret med plejefamiliernes forslag til initiativer, som kan understøtte det gode samarbejde til gavn for de anbragte børn og unge. I kapitel 5 er en karakteristik af de plejefamilier, som har besvaret spørgeskemaet.

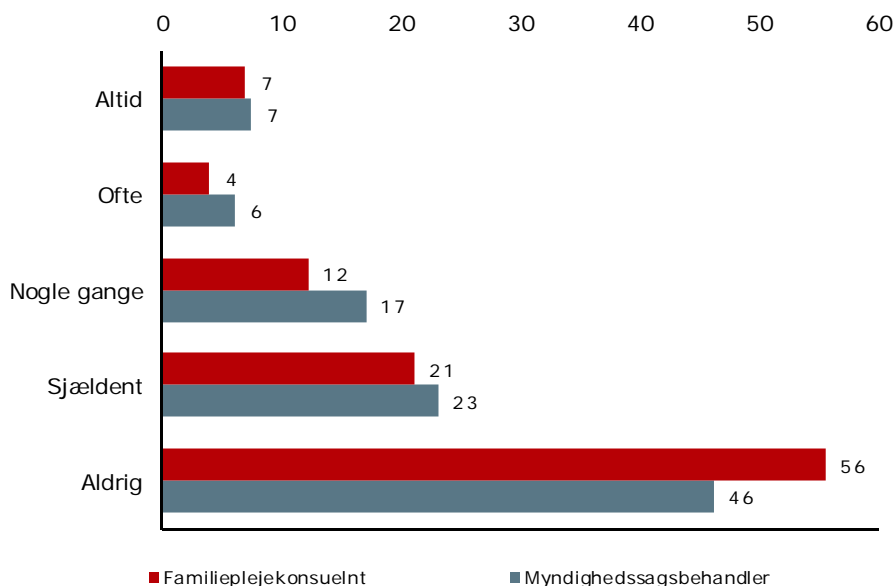
2 Samarbejde om honorering af plejefamilier

Honorering af plejefamilier er ikke reguleret i serviceloven, men udmåles i praksis i antal vederlag. Antallet af vederlag fastsættes typisk ud fra kompleksiteten i barnets eller den unges behov og problemstillinger. Udmålingen af vederlag er heller ikke reguleret i lovgivningen, men KL udsender årligt vejledende takster, som kommunerne kan tage udgangspunkt i. Derudover er der i KL's Familieplejehåndbog² beskrevet en række vejledninger og anbefalinger til samarbejdet med plejefamilier i forhold til honorering, kontraktindgåelse og supervision mv.

2.1 Vurdering af tilfredshed

Størstedelen af plejefamilierne vurderer som nævnt, at vederlagsforhandling ved indgåelse af plejekontrakten ikke giver anledning til konflikt med myndigheds-sagsbehandler. 69 procent mener således, at det aldrig eller sjældent giver anledning til konflikt med myndighedssagsbehandler og 77 procent at det aldrig eller sjældent giver konflikt med familieplejekonsulenten, se figur 2.1.

Figur 2.1 I hvilken grad plejefamilien oplever, at vederlagsforhandling ved indgåelse af kontrakt giver anledning til konflikt med henholdsvis myndighedssagsbehandler og familieplejekonsulent. Angivet i procent

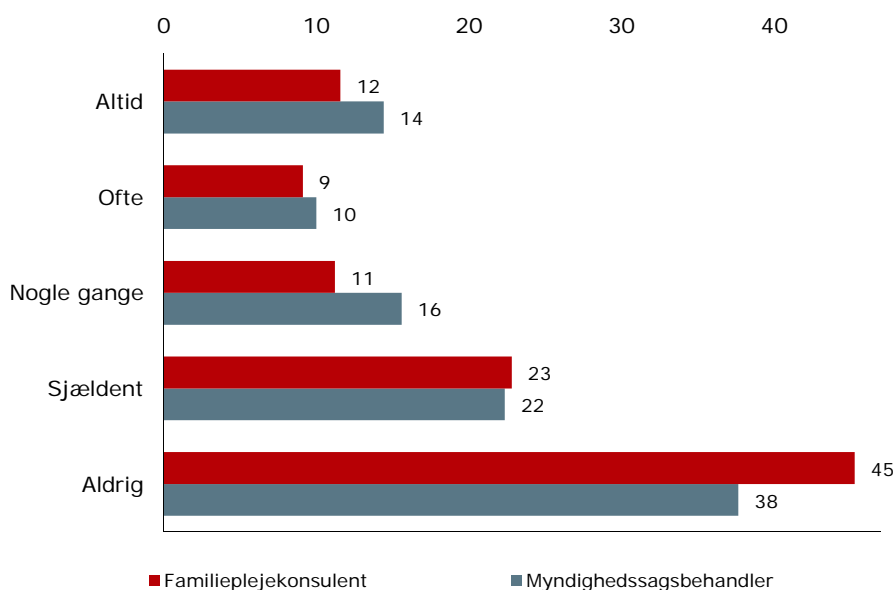
² "Familieplejehåndbogen", KL, 2009

I plejefamiliernes uddybende bemærkninger fremhæver flere dog, at årsagen til, at de ikke oplever forhandlingen som konfliktfyldt, er, at de ikke mener, at der er tale om en egentlig forhandlingssituation. Men sammenlignet med de øvrige undersøgte samarbejdsområder, så er samarbejde om honorering af plejefamilier imidlertid det område, som oftest giver anledning til konflikt mellem plejefamilien og kommunen.

13 procent angiver, at det ofte eller altid giver anledning til konflikt med myndigheds-sagsbehandler og 11 procent vurderer, at det altid eller ofte giver konflikt med familieplejekonsulenten, se figur 2.1 ovenfor.

Det er i højere grad genforhandling af vederlag undervejs i anbringelsesforløbet, der kan give anledning til konflikt. Her mener 24 procent således, at det altid eller ofte giver anledning til konflikt med myndighedssagsbehandler og 21 procent med familieplejekonsulenten, se figur 2.2.

Figur 2.2 Om plejefamilien oplever, at genforhandling af vederlag giver anledning til konflikt med henholdsvis myndighedssagsbehandler og familieplejekonsulent. Angivet i procent

2.1.1 Større tilfredshed, når der forhandles vederlag med familieplejekonsulent

Da der er forskel på, hvem der varetager vederlagsfastsættelse i kommunerne, er det undersøgt, om det har betydning, hvordan samarbejdet vurderes med henholdsvis familieplejekonsulent og myndighedssagsbehandler. 9 procent af de plejefamilier, som forhandler med familieplejekonsulent, oplever, at forhandlingerne altid eller ofte giver anledning til konflikt med konsulenten. For de plejefamilier, som forhandler med myndighedssagsbehandler, er det 13 procent.

Samme forskel gør sig gældende ved genforhandling af vederlag. Her oplever 28 procent af plejefamilierne, at det altid eller ofte giver anledning til konflikt med sagsbehandler, når denne varetager genforhandling, mens når familieplejekonsulenten varetager opgaven, så mener 19 procent, at det ofte eller altid giver anledning til konflikt.

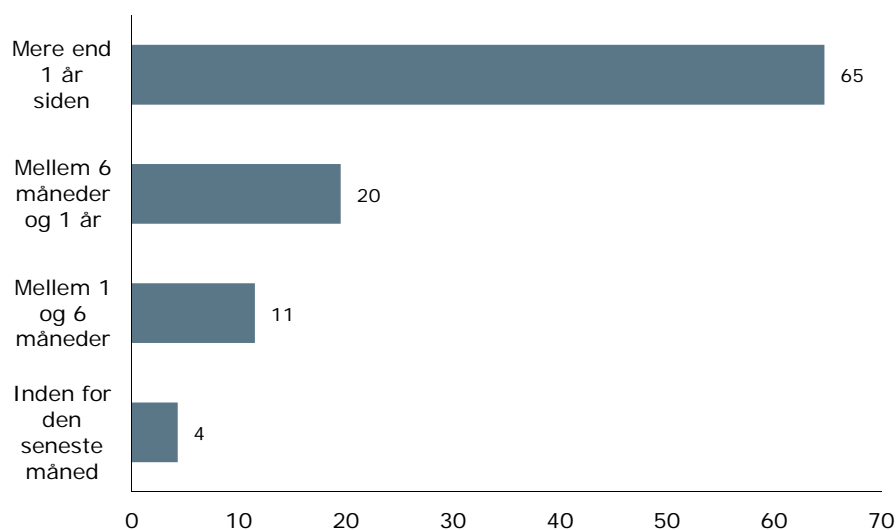
Der er altså færre, som oplever, at vederlagsforhandlingerne giver anledning til konflikt, når ansvaret for forhandlingen varetages af familieplejekonsulenten.

2.2 Hyppighed af forhandling om vederlag

Der er ikke krav om, hvor ofte der skal ske en genforhandling af vederlag. I sin familieplejehåndbog fra 2009 anbefaler KL, at det sker én gang årligt, men at det i øvrigt bør fremgå klart af plejekontrakten, om der kan forventes justering i antallet af vederlag undervejs i anbringelsesforløbet.

For størstedelen af plejefamilierne, 65 procent, er det mere end et år siden, at de sidst har forhandlet eller genforhandlet vederlag, mens 35 procent har forhandlet/genforhandlet inden for det seneste år, *se figur 2.3*.

Figur 2.3 Tidspunkt for seneste forhandling/genforhandling. Angivet i procent

2.2.1 Vederlagsforhandling sker næsten lige ofte med sagsbehandler som med en familieplejekonsulent

Organisering af familieplejeområdet og dermed opgavefordeling mellem de personer, som varetager plejefamilieområdet og har kontakt med plejefamilierne, varierer mellem kommunerne.

Forhandlingen eller genforhandlingen sker oftest enten med sagsbehandler eller med familieplejekonsulenten, det sker for henholdsvis 35 og 41 procent af de 374 plejefamilier, se tabel 2.1.

Tabel 2.1 Hvem i kommunen, som varetager vederlagsforhandling med plejefamilien

	Antal	Procent
Barnets sagsbehandler	131	35
Familieplejekonsulent ansat af forvaltningen	153	41
Ekstern organisation/leverandør	3	1
Ledelsen i forvaltningen	28	7
Andre	59	16
I alt	374	100

16 procent af plejefamilierne angiver, at forhandlingen sker med andre end de angivne. Af bemærkningsfeltet fremgår det, at der slet ikke er tale om vederlagsforhandling, enten fordi der ikke har været nogen forhandlinger siden anbringelsesforløbets start, eller fordi kommunen dikterer antallet af vederlag.

2.2.2 Plejefamiliernes uddybende bemærkninger om honorering

I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt forhandling af vederlag ved indgåelse af plejekontrakt giver anledning til konflikt, uddyber størstedelen af plejefamilierne enstemmigt, at de ikke oplever, at det er en egentlig forhandlingssituation. Antallet af vederlag opleves at være fastsat af kommunen.

En plejefamilie uddyber dette:

"Synes ikke, at det giver den store anledning til konflikt ved indgåelse af kontrakt, for da ligger vederlagene rimeligt, og man kan jo vælge at sige fra, hvis man ikke er enig."

I de situationer, hvor plejeopgaven ikke er velbeskrevet eller hvor barnets problemstillinger er undervurderet eller ikke tilstrækkelig udredt, oplever en plejefamilie:

"Vi følte, at vi blev snydt, og det har ikke været muligt for os at hæve vederlagene, trods det faktum, at det anbragte barn har voldt os mange flere konflikter end beskrevet."

Enkelte skriver i bemærkningerne, at der ikke er enighed om antallet af vederlag samt hvad omkostningsdelen skal dække, men at det ikke giver anledning til konflikter.

Plejefamiliernes bemærkninger viser også, at de økonomiske forhold fylder meget for nogle plejefamilier. Enkelte plejefamilier uddyber, at de kan opleve det som demotiverende for samarbejdet, hvis nedsættelse af vederlag begrundes med en forbedring af barnets eller den unges forhold. Det bliver opfattet som "omvendt resultatløn".

"Vi er som plejefamilie stærkt frustrerede over, at når man yder et godt stykke arbejde, og barnet udvikler sig, så bliver man sat ned i løn! Det er da stærkt demotiverende og ikke rimeligt."

"Ved veludført job af plejefamilie nedsættes vederlag - gang på gang. Ikke tilfredsstillende at blive 'belønnet' på den måde for et veludført arbejde, som til tider er både hårdt og langvarigt. Føler at kærligheden til vores plejebørn bliver udnyttet på den måde!"

Genforhandling/justering af vederlag

Samme billede tegner sig i forhold til genforhandling af vederlag undervejs i anbringelsesforløbet. Flertallet af plejefamilierne, som har bemærkninger, uddyber, at der ikke er tale om reel forhandling ved genforhandling.

Nogle plejefamilier nævner, at det af plejekontrakten fremgår, at der skal genforhandles vederlag for eksempel 3 måneder efter anbringelsen eller årligt, men at det ikke er sket.

Halve vederlag

En plejeforældre ved fokusgruppeinterviewet foreslår, at der indføres halve vederlag:

"Hvorfor er der ikke også halve vederlag, når springene er så store?"

Plejefamilien påpeger, at det er et stort spring at gå et eller flere vederlag ned, eller bede om at gå et helt vederlag op. Ændringer i vederlag har derfor stor betydning for plejefamiliernes privatøkonomi. Plejefamilien tror, at man kunne undgå nogle konflikter, hvis man indfører halve vederlag.

Nogle plejefamilier oplever, at praksis omkring penge til tøj, barnepige, kørsel, kost, gaver mv. er meget forskellig fra kommune til kommune. Her efterlyser flere en mere ensrettet praksis.

3 Samarbejde om det konkrete anbringelsesforløb

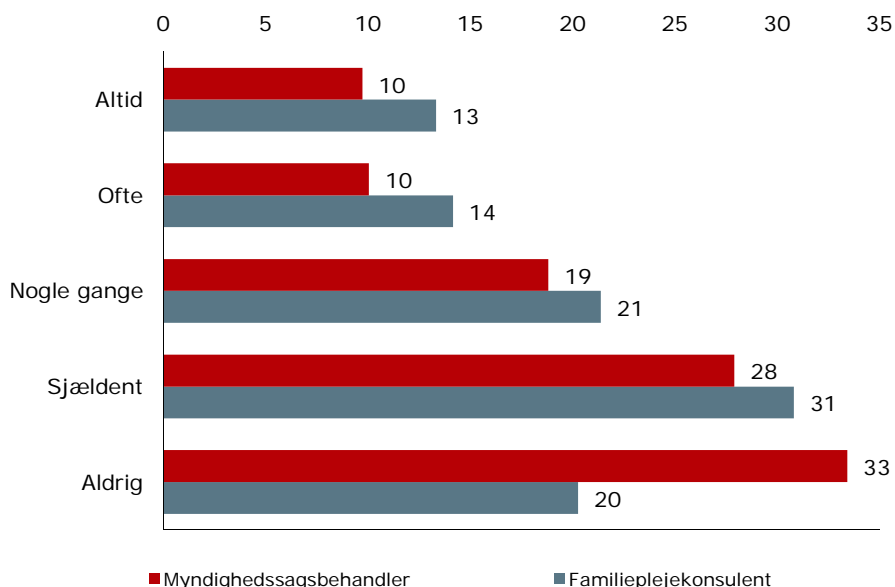
Ca. en fjerdedel af plejefamilierne vurderer, at kommunens informationsniveau i forhold til plejefamilien og det anbragte barn hyppigt giver anledning til konflikt. Flest plejefamilier efterlyser informationer fra myndighedssagsbehandler.

Informationsniveauet dækker både over informationer om plejefamiliernes rammer og vilkår samt oplysninger om kommunens beslutninger i forhold til det anbragte barn og samarbejdet med de biologiske forældre.

3.1 Plejefamiliernes vurdering af informationsniveauet

27 procent af plejefamilierne vurderer, at informationsniveauet ofte eller altid giver anledning til konflikt med myndighedssagsbehandleren og 20 procent mener, at det ofte eller altid giver konflikt med familieplejekonsulenten, se figur 3.1.

Figur 3.1 Om kommunens informationsniveau giver anledning til et konfliktfyldt samarbejde med henholdsvis sagsbehandler og familieplejekonsulent. Angivet i procent

Figuren viser, at informationsniveauet sjældent er en konfliktårsag i samarbejdet med familieplejekonsulenten, da 61 procent mener, at det aldrig eller sjældent giver anledning til konflikt.

Når informationsniveauet bliver en konfliktårsag, skyldes det, ifølge nogle af plejefamilierne, at de ikke får besked om beslutninger, som vedrører plejebarnet eller plejefamilien. Det kan også være oplysninger om forhold i kommunen – herunder sagsbehandlers tilgængelighed, sygdom, ferie mv. Samtidig peger flere på, at de ikke bliver informeret ved skift af sagsbehandler:

”Der gives ingen information, når der skiftes sagsbehandler, og ofte får vi heller ikke besked om, hvilke beslutninger der ellers tages på forvaltningen, som vedrører os eller plejebarnet.”

Mange plejefamilier peger på udskiftningen af sagsbehandlere som en konfliktårsag. For at undgå at sagsbehandlerskift bliver årsag til samarbejdsvanskeligheder, foreslår en plejeforælder ved et fokusgruppeinterview, at familieplejekonsulenten fungerer som tovholder og holder styr på, hvem der er sagsbehandler:

”Vi har altid haft god hjælp af vores familieplejekonsulenter, som har været mere stabile (...) Vi har ladet dem om at finde ud af, hvem der er sagsbehandler. Og det har de gjort godt, selv om det har været et utaknemmeligt job. For det er et helt stort problem, at man for det meste ikke ved, hvem det er, der er barnets sagsbehandler”

At plejefamilien har haft en person, der har informeret om, hvem der er sagsbehandler for barnet, har medvirket til, at udskiftningen ikke bliver et irritationsmoment, der vanskeliggør samarbejdsrelationen.

3.1.1 Eksempel på det gode samarbejde

En af de interviewede plejefamilier fremhæver, at forudsætningen for et godt samarbejde er, at plejefamilien bliver mødt med konstruktiv dialog og konstruktive løsningsforslag og alternativer, hvis det, som plejefamilien i første omgang ønsker, ikke kan lade sig gøre.

Denne tilgang til samarbejdet adskiller sig fra det billede, som de fleste af de interviewede plejefamilier beskriver. Det typiske billede er ifølge plejefamilierne, at de oplever at blive mødt med et ”nej” uden begrundelse. Det bliver tolket som faglig inkompetence og giver anledning til en frustration, som har betydning for og påvirker samarbejdet.

3.2 Hyppighed af kontakt mellem plejefamilie og kommune

Plejefamiliernes oplevelse af kommunernes informationsniveau hænger sammen med hyppigheden af den kontakt, som er mellem plejefamilie og kommune. Plejefamilierne peger på, at en løbende kontakt og dialog med sagsbehandlere og familieplejekonsulent er vigtigt for et godt anbringelsesforløb.

Kommunerne er organiseret forskelligt på familieplejeområdet³. I nogle kommuner varetages ansvaret for plejefamilier af kommunalt ansatte familieplejekonsulenter, i andre kommuner er det myndighedssagsbehandleren, der varetager både opgaver i forhold til barnet og barnets familie samt samarbejde med anbringelsesstedet – herunder plejefamilierne. Der er ikke krav om, at der skal være særskilte medarbejdergrupper til de forskellige opgaver.

Ud af de 374 plejefamilier er 89 procent tilknyttet en familieplejekonsulent. 11 procent svarende til 40 plejefamilier er ikke tilknyttet en familieplejekonsulent, se *tabel 3.1*.

Tabel 3.1 Fordeling af plejefamilier, som er tilknyttet en familieplejekonsulent

	Antal	Procent
Ja, er tilknyttet en kommunal familieplejekonsulent	321	86
Ja, er tilknyttet en ekstern familieplejekonsulent	13	3
Nej, er ikke tilknyttet en konsulent	40	11
I alt	374	100

Plejefamilierne har generelt lidt hyppigere kontakt med familieplejekonsulenten end med myndighedssagsbehandleren

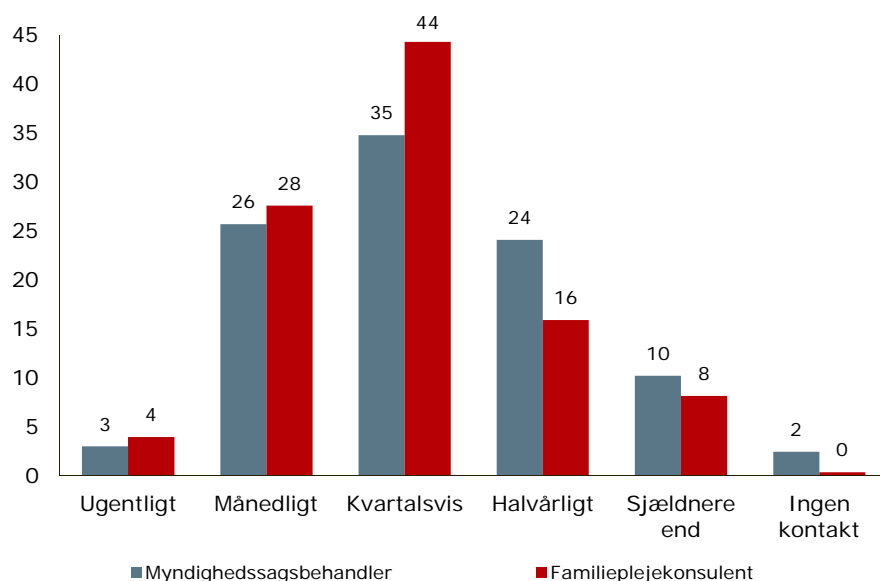
Hyppigheden af kontakt kan variere i anbringelsesforløbet og dermed afhænge af plejefamiliens erfaring, hvor længe plejebarnet har været anbragt, konfliktniveau med biologiske forældre mv. Dog skal det bemærkes, at der er lovkrav om, at der gennemføres et personrettet tilsyn mindst to gange årligt med det anbragte barn.

Plejefamilierne har hyppigst kvartalsvis kontakt med såvel myndighedssagsbehandler som familieplejekonsulent. 35 procent af plejefamilierne har kontakt kvartalsvis til myndighedssagsbehandler og 44 procent af de der er tilknyttet en familieplejekonsulent har kvartalvis kontakt til denne.

Relativt få plejefamilier har ugentlig eller slet ingen kontakt. 3 procent, svarende til 11 familier, har ugentlig kontakt til myndighedssagsbehandler og 2 procent, svarende til 9 familier, har slet ingen kontakt til myndighedssagsbehandler. Til familieplejekonsulenten har 4 procent, svarende til 13 plejefamilier, ugentlig kontakt og én plejefamilie har slet ingen kontakt, se *figur 3.2*.

³ Se "Samarbejdet mellem kommuner og plejefamilier, delundersøgelse 1: Kommunernes vurdering af samarbejdet med plejefamilier", Ankestyrelsen, august 2014

Figur 3.2 Hyppighed af kontakt til familieplejekonsulent og sagsbehandler. Angivet i procent

Note: Figuren omfatter 374 besvarelser om kontakt til myndighedssagsbehandler og 334 besvarelser om kontakt til familieplejekonsulent. 40 plejefamilier er ikke tilknyttet en familieplejekonsulent.

3.3 Plejefamiliens inddragelse i beslutninger om plejebarnet

Næsten halvdelen af plejefamilierne, 44 procent, oplever, at de bliver inddraget i beslutninger vedrørende plejebarnet. Det kan være beslutninger om for eksempel ændringer i samværsplan, mødeplanlægning eller støtte til barnet. 33 procent mener, at de i nogen grad bliver hørt og 21 procent mener, at de i ringe grad eller slet ikke bliver inddraget, se tabel 3.2.

Tabel 3.2 I hvor høj grad plejefamilien oplever at blive inddraget i beslutninger vedrørende plejebarnet

	Antal	Procent
I høj grad	165	44
I nogen grad	124	33
I ringe grad	49	13
Slet ikke	31	8
Ved ikke	5	1

I alt

374

100

Nogle plejefamilier oplever dog ikke, at de bliver hørt tilstrækkeligt i forhold til, hvor stor en viden og kendskab, de har til barnet. De oplever derfor, at deres opbyggede erfaringer og viden går tabt, når der træffes beslutninger, uden at disse erfaringer bliver inddraget:

"Jeg mener, det er yderst vigtigt at inddrage plejefamilien, da det er dem, der forhåbentlig har et indgående kendskab til barnet og dets behov"

"De søger ofte ikke viden fra mig som plejemor om plejebarnet, selv om jeg har en viden, de som myndighedsperson kan bruge i deres overvejelse. (...) Når jeg inddrages, oplever jeg, at de lytter, men ofte ikke tager beslutninger, som bygger på mine oplysninger/viden."

"Vi er på ingen måde inddraget i beslutninger på trods af, at vi kender barnet bedst. Selvom vi bidrager med diverse rapporter og bekymringer, bliver vi på ingen måde anerkendt i beslutningsprocesser."

Når plejefamilien bliver inddraget

De familier, der angiver, at de i høj grad bliver inddraget, lægger netop vægt på, at deres viden og kendskab til barnet, har stor betydning for de beslutninger, der bliver truffet vedrørende plejebarnet:

"Sagsbehandleren tager altid os med i beslutningerne og spørger os om, hvordan vi oplever barnet, og hvad vi tænker, inden der laves ændringer."

"Vi bliver taget med på råd omkring omfanget af samvær. Vi sidder jo med viden om, hvilken effekt samværet har på plejebarnet."

"Jeg bliver ALTID inddraget, og der bliver lyttet til det, jeg mener, vil være bedst for barnet. Beslutningerne bliver derefter taget i tæt samarbejde."

Tilfredsheden bunder i, at plejefamilierne får bidraget med den relevante viden omkring plejebarnet, og at de oplever sig som samarbejdspartnere. En vigtig faktor for et godt samarbejds-klima er derfor, at plejefamilierne anser det for et reelt samarbejde, og at de oplever sig hørt og inddraget i anbringelsesforløbet og beslutninger herom.

Som en plejefamilie skriver, så har plejefamilierne også selv et ansvar i forhold til at blive inddraget: *"- men man skal selv være meget opmærksom, aktiv og engageret og selv tage kontakt til kommunen"*. Der er også flere, der mener, at det bør være en grundlæggende del af samarbejdsaftalen, at plejefamilien inddrages i beslutninger vedrørende barnet.

3.4 Plejefamiliens oplevelse af støtte til barnet og kommunikation med biologiske forældre

23 procent af plejefamilierne oplever, at uenighed om, hvorvidt der bliver givet den tilstrækkelige støtte til barnet – udover anbringelsen i plejefamilien altid eller ofte giver anledning til konflikt med barnets sagsbehandler. Da det er barnets sagsbehandler, som har kompetence til at træffe afgørelse om støtte til barnet, er det primært i samarbejdet med sagsbehandler, at plejefamilierne oplever, at det kan påvirke samarbejdet.

Plejefamiliernes uddybende bemærkninger spænder over plejefamilier, som mener, at den støtte, som barnet modtager, er tilstrækkelig, til plejefamilier der mener, at deres plejebarn har behov for mere støtte. De positive udsagn viser, at det har stor betydning for samarbejdet i forhold til støtte til barnet eller den unge, om plejefamilien oplever, at kommunen er lydhør over for plejefamiliens faglige argumenter i forhold til, hvad der er bedst for barnet.

"Vores sagsbehandler tænker meget over, hvad der er bedst for barnet. Det er dejligt at arbejde med. Hun er lydhør, hurtig og har en mening og viden om barnet. Hun har respekt for det jeg mener, og "kører" ikke én over. Hun beder om råd, idet hun ved, at jeg har kendt barnet siden det var 7½ måned gammel."

De plejefamilier, som ikke oplever, at der bliver givet nok støtte til barnet, peger på, at de skal kæmpe for at få støtte, og at der går lang tid inden støtte gives. Det udfordrer samarbejdet.

Betydningen af barnets samvær med biologiske forældre og øvrigt netværk for samarbejdet

Selvom mange plejefamilier oplever et godt samarbejde med de biologiske forældre, så er det også et af de områder, som kan være konfliktfyldte. Alene det faktum, at plejefamilien har overtaget rollen som de primære omsorgspersoner for barnet, kan være svært for de biologiske forældre at acceptere. Selvom det er kommunen, der har truffet beslutningen, så kan vreden nemt vendes mod plejefamilien.

Et godt samarbejde med de biologiske forældre skaber et godt grundlag for, at barnet ikke føler sig splittet. Som en plejefamilie udtrykker det, så er *"vejen til, at barnet føler sig tryk i plejeforholdet, at det kan mærke, at vi respekterer og holder af deres forældre på godt og ondt. Samtidig med, at vi tør være ærlige over for barnet, at der er noget, som mor og far ikke formår."*

Et konfliktfyldt samarbejde med biologiske forældre behøver imidlertid ikke at påvirke plejefamiliens samarbejde med kommunen i negativ retning. Flere plejefamilier oplever opbakning fra sagsbehandler og familieplejekonsulent til at håndtere eventuelle konflikter.

En plejefamilie uddyber, at *"[Samarbejdet med biologiske forældre] er præget af mange konflikter, men vi oplever en god forståelse og støtte fra kommunen."*

Konflikter kan opstå, når plejefamilier oplever, at der i højere grad bliver lyttet til de biologiske forældre, og at resultaterne ikke er til gavn for børnene:

"Vi synes, der tages mere hensyn til forældrene end børnene."

"Vi har massive vanskeligheder med at blive inddraget i de beslutninger, der er til barnets bedste. Jeg er sikker på, at det med faglig indsigt sagtens kan lade sig gøre at have fokus på barnet og samtidig sætte grænser for biologisk families oftest uhensigtsmæssige ønsker."

"Angående samvær så er der konflikt. Den biologiske familie vil gerne have meget mere samvær, og vi prøver på at få samværet sat lidt ned, da barnet ikke magter det. Og der bliver vi ikke hørt - rådgiver vil hellere holde sig "gode venner" med biofamilie"

Plejefamilierne nævner følgende eksempler, som kan påvirke samarbejdet negativt:

- Når plejefamilien oplever, at sagsbehandler ikke varetager barnets tarv i forhold til samvær med biologiske forældre – for eksempel agerer på, at barnet reagerer negativt efter samvær med biologiske forældre
- Når plejefamilien oplever, at der generelt er for meget fokus på forældresamarbejdet
- Når sagsbehandler ikke (hurtigt nok) videreformidler ønsker fra biologiske familie i forhold til ferie og samvær.

"Det er et af de sværeste emner. Lovgivningen passer ikke altid til virkeligheden. Vi ser os som vores plejebarns advokater og talerør. Sagsbehandleren skal efterleve loven og beslutte samværs omfang og indhold. Det kan være svært for os at se meningen med samværene ud fra plejebarnets tarv og trivsel."

Plejefamilierne er blevet spurgt, om de oplever, at kommunen generelt er lydhør over for plejefamiliens behov for støtte til det aktuelle anbringelsesforløb. Samlet set vurderer 70 procent af plejefamilierne, at kommunen er lydhør over for plejefamiliens behov for støtte i forbindelse med det aktuelle anbringelsesforløb, mens 19 procent oplever en ringe grad af lydhørhed, se tabel 3.3.

Tabel 3.3 Om kommunen er lydhør over for plejefamiliens behov for støtte

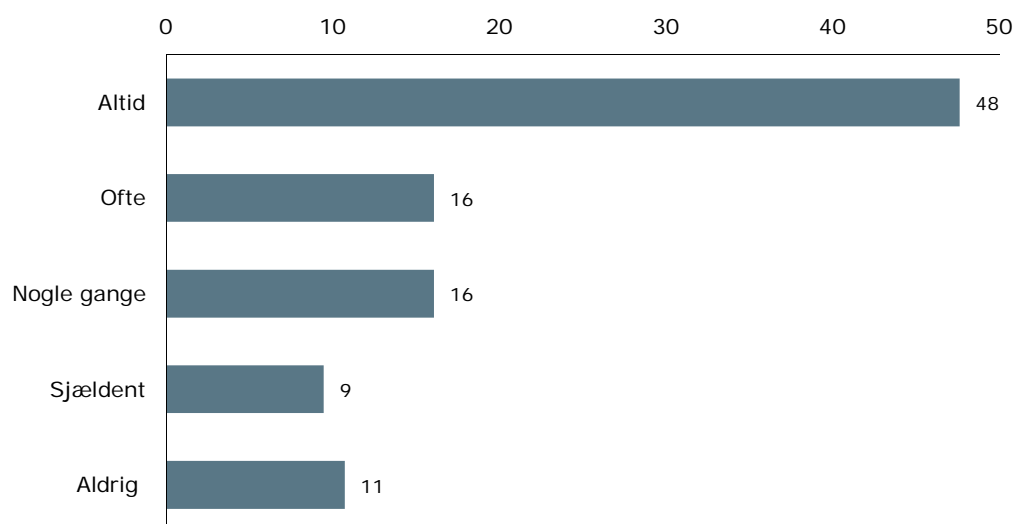
	Antal	Procent
Høj grad	105	28
Nogen grad	156	42
Ringe grad	72	19
Slet ikke	21	6
Ved ikke	20	5
I alt	374	100

Høring af plejefamilien ved afgørelser om ændring af samvær

Siden 2011 har det været et krav, at kommunen skal indhente udtalelse fra plejefamilien i forbindelse med konkrete afgørelser om ændret samvær med forældrene, hjemgivelse eller ændret anbringelsessted. Formålet er at sikre, at plejefamiliens viden indgår som en vigtig del af grundlaget for at træffe afgørelsen.

Størstedelen af plejefamilierne – 64 procent - vurderer, at de i alle tilfælde eller i næsten alle tilfælde er blevet hørt ved kommunens beslutning om ændring af samvær inden for de seneste tre år, se figur 3.3.

Figur 3.3 Om plejefamilien er hørt ved afgørelser om samvær inden for de sidste tre år. Angivet i procent

Note: 317 har vurderet, om de er blevet hørt ved afgørelser om samvær. For 57 plejefamilier har spørgsmålet ikke været relevant, da der ikke har været truffet afgørelser om samvær indenfor de sidste tre år.

11 procent, svarende til 34 plejefamilier, svarer, at de aldrig er blevet hørt inden for de seneste tre år, selvom der er sket ændring i samvær. 25 procent svarer, at de sjældent eller nogle gange er blevet hørt ved afgørelser om samvær.

Eksempler på tiltag, som, ifølge plejefamilierne, kunne understøtte et godt samarbejdet med biologiske forældre:

- At kommunen fastlægger samværsplaner for en lang periode – for eksempel et år ad gangen
- At kommunen støtter op om samarbejdet med biologiske forældre og udstikker klare aftaler og klare rammer for samarbejdet
- At plejefamilien har kendskab til barnets handleplan
- At plejefamilien inddrages i beslutninger, at deres faglige viden om barnet respekteres og bliver anvendt

3.5 Samarbejde om barnets eller den unges handleplan

Når en kommune vurderer, at et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet, skal der inden afgørelsen træffes udarbejdes en handleplan, der angiver formålet med indsatsen.

Handleplanen skal også beskrive, hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet samt de helt konkrete mål. Handleplanen er derfor et vigtigt udgangspunkt for samarbejdet mellem kommune og plejefamilie, da det af handleplanen bør fremgå, hvilke mål som forventes at blive opnået i plejefamilien.

Uddrag af servicelovens § 140

§ 140. "... Kommunalbestyrelsen skal udarbejde en handleplan, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger, jf. § 52 og § 76."

§140, stk. 3. "... En handleplan skal angive formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet. Handleplanen skal tage udgangspunkt i resultaterne af den børnefaglige undersøgelse af barnets eller den unges forhold, jf. § 50. Handleplanen skal i forhold til de problemer, der er afdækket i undersøgelsen, indeholde konkrete mål i forhold til barnets eller den unges trivsel og udvikling i overensstemmelse med det overordnede formål med støtten, jf. § 46"

Plejefamilierne har som udgangspunkt ikke ret til at få udleveret hele handleplanen, da der kan indgå personfølsomme oplysninger om den biologiske families medlemmer og forhold. Derfor skal forældremyndigheden give samtykke til, at plejefamilien må få udleveret hele handleplanen. Det er imidlertid en vigtig forudsætning for plejefamiliens støtte til barnet eller den unge, at de har kendskab til de mål, som det forventes, at plejefamilien skal medvirke til at opnå for barnet.

Halvdelen, 48 procent, af plejefamilierne har fået udleveret hele handleplanen. 17 procent er ikke bekendt med, at der er udarbejdet en handleplan og har derfor ingen kendskab til denne. Herudover har 16 procent kendskab til, at der er udarbejdet en handleplan, men har ikke fået udleveret denne, og 13 procent har stort set ikke oplysninger om barnets handleplan, se *tabel 3.4*.

Tabel 3.4 Plejefamiliens kendskab til barnets handleplan

	Antal	Procent
Ja, jeg har fået hele handleplanen udleveret	180	48
Ja, jeg har fået dele af handleplanen udleveret	22	6
Ja, men jeg har ikke fået den udleveret	60	16
Nej, har stort set ikke oplysninger om barnets handleplan	48	13
Nej, jeg er ikke bekendt med, at der er udarbejdet en handleplan	64	17
I alt	374	100

Da handleplanen angiver formålet med indsatsen og indeholder konkrete mål i forhold til barnets eller den unges trivsel og udvikling, kan denne være et hjælpemiddel for plejefamiliens pædagogiske arbejde med barnet.

34 procent af plejefamilierne anvender i høj grad handleplanen aktivt i arbejdet med barnet, og 28 procent anvender den i nogen grad, 22 procent anvender slet ikke eller kun i ringe grad handleplanen, *se tabel 3.5*.

Tabel 3.5 Om handleplanen anvendes aktivt af plejefamilien i det pædagogiske arbejde med barnet eller den unge

	Antal	Procent
I høj grad	128	34
I nogen grad	105	28
I ringe grad	21	6
Slet ikke	61	16
Ikke relevant	59	16
I alt	374	100

I plejefamiliernes bemærkninger til spørgeskemaet fremgår det, at der er stor forskel på handleplaners indhold og kvalitet. For nogle plejefamilier er handleplanen et konkret arbejdsredskab, der bliver arbejdet målrettet efter, hvor andre oplever, at den er for mangelfuld og overordnet til at kunne bruges som redskab. Nogle plejefamilier udarbejder

desuden deres egen uformelle handleplan, dette kan være i mangel på en formel handleplan.

Flere plejefamilier udtrykker et ønske om at få en aktiv rolle i udarbejdelsen af handleplanen.

3.6 Inddragelse ved et plejebarns flytning fra plejefamilien

I Ankestyrelsens samlede undersøgelse af plejefamilieområdet er der særligt fokuseret på, hvordan plejefamilier oplever det, når kommunen træffer afgørelse om, at et barn anbragt i en plejefamilie skal flytte til et andet anbringelsessted.

Plejefamilierne i denne delundersøgelse er derfor blevet spurgt, om de inden for de seneste tre år har oplevet, at et plejebarn er flyttet fra dem til et andet anbringelsessted. 36 ud af de 374 plejefamilier, svarende til ca. 10 procent, svarer, at de har oplevet dette. Det skal bemærkes, at det er plejefamilier, som fortsat har en plejekontrakt med en eller flere kommuner, og som derfor ikke efter barnets flytning helt er ophørt med at være plejefamilie.

Kommunerne har siden 2011 været forpligtet til at indhente udtalelse fra plejefamilien i forbindelse med konkrete afgørelser om ændret samvær med forældrene, hjemgivelse eller ændret anbringelsessted. Formålet er at sikre, at plejefamiliens viden indgår som en vigtig del af grundlaget for at træffe afgørelsen. Kommunen er ikke forpligtet til at følge plejefamiliens udtalelse, men den skal tillægges vægt ved afgørelsen.

53 procent af plejefamilierne mener, at de er blevet hørt inden afgørelsen om ændring af anbringelsessted blev truffet. 36 procent mener ikke, at de blev hørt, se *tabel 3.6*.

Tabel 3.6 Om plejefamilie er hørt, inden ændring af anbringelsessted

	Antal	Procent
Ja	19	53
Nej	13	36
Ved ikke	4	11
I alt	36	100

I 60 procent af afgørelserne var plejefamilierne enige med kommunens afgørelse om ændring af anbringelsessted, og i 40 procent var plejefamilierne uenige, se *tabel 3.7*.

Tabel 3.7 Om plejefamilien var enig i ændringen af anbringelsessted

	Antal	Procent
Ja – plejefamilien var enig	21	60
Nej – plejefamilien var ikke enig	14	40
I alt	35	100

Note: 1 uoplyst

Årsagerne til ændring af anbringelsessted varierer. Den hyppigste årsag til ændring af anbringelsessted skyldtes ifølge plejefamilien en ændring i barnets eller den unges forhold i en negativ retning. Dette var årsagen til 17 af de 35 flytninger. 7 af flytningerne skyldes uoverensstemmelser med kommunen om rammer og vilkår for plejeopgaven, se *tabel 3.8*.

Tabel 3.8 Årsager til ændring af anbringelsessted

	Antal	Procent
Ændringer i barnets/den unges forhold i positiv retning	3	9
Ændringer i barnets/den unges forhold i negativ retning	17	49
Uoverensstemmelse med kommunen om rammer og vilkår for plejeopgaven	7	20
Uoverensstemmelse med kommunen om det faglige og pædagogiske arbejde med barnet	3	9
Uoverensstemmelse med biologiske forældre	4	11
Ændringer i mine/vores private forhold	3	9
Barnet/den unge forlader plejefamilien/ ønsker ikke længere at være der	6	17
Anbringelsen var midlertidig/akut	5	14
Jeg har ønsket at opsige kontrakten	4	11
Andre årsager	3	9
Antal flytninger	36	

Note: der har været mulighed for flere afkrydsninger, derfor summer procenterne ikke til 100 og tallene ikke til 36

3.7 Andre årsager til konflikt

Omkring 60 plejefamilier, svarende til 16 procent af plejefamilierne i undersøgelsen, har markeret, at der er andre årsager end honorering, kommunens informationsniveau, samarbejde med biologiske forældre med videre, som kan give anledning til konflikt.

En stor del af plejefamilierne peger på, at skiftende sagsbehandlere giver anledning til konflikt. De oplever, at det for eksempel skaber manglende kontinuitet i de beslutninger, der træffes for barnet. Det kan for eksempel være beslutninger om samvær med familie og netværk.

En anden hyppig årsag som nævnes, er mangel på tilgængelige sagsbehandlere. Det kan give frustrationer hos plejefamilien ikke at kunne få kontakt til sagsbehandler i for eksempel akutte situationer.

Af andre årsager, som altid eller nogen gange giver anledning til konflikt i samarbejdet, nævner plejefamilierne for meget fokus og samarbejde med biologiske forældre og familie, og når der bliver truffet beslutninger, som plejefamilien ikke er enige i er til barnets bedste, hvilket kan være beslutninger om samvær.

Nogle plejefamilier oplever, at det kan give samarbejdsvanskeligheder, hvis sagsbehandler og/eller familieplejekonsulent ikke respekterer plejefamiliens faglige indsigt og inddrager plejefamilien i beslutninger omkring barnet. De efterlyser en højere grad af respekt for plejefamiliernes faglige indsigt:

"Vi har krav på, i højere grad, at blive betragtet som samarbejdspartner med en helt unik viden omkring barnet og dets biologiske familie."

Udover ovenstående nævner nogle plejefamilier også, at følgende kan udfordre samarbejdet med kommunen:

- **Regler om tavshedspligt** – plejefamilierne er ikke parter i barnets sag, så kommunen må ikke udlevere alle oplysninger om barnet og familien uden samtykke fra forældremyndighedsindehaver. Det betyder, at nogle plejefamilier ikke oplever at være fuldt oplyste i forhold til at kunne yde den bedste støtte over for barnet eller den unge.
- **Krav om samtykke fra forældremyndighed** – nogle plejefamilier nævner situationer, hvor biologiske forældre ikke vil samarbejde med kommunen – og dermed ikke give samtykke til for eksempel pas til barnet. Det besværliggør plejefamiliens muligheder for at agere.

3.8 Tilsyn med det anbragte barn

Ifølge serviceloven skal det anbragte barn have besøg af en tilsynsperson mindst to gange årligt.

Uddrag af servicelovens § 70, stk. 2

Stk. 2. "... Tilsynet efter § 148, stk. 1, skal omfatte mindst to årlige tilsynsbesøg på anbringelsesstedet, hvor kommunen taler med barnet eller den unge. Samtalen skal så vidt muligt finde sted uden tilstedeværelse af ansatte fra anbringelsesstedet. Vurderingen skal omfatte en stillingtagen til, hvorvidt andre forhold end de hidtil beskrevne, jf. § 140, er relevante, og i så fald skal disse indgå i en revideret handleplan"

Plejefamilierne er blevet spurgt om, hvor mange gange i 2013, deres plejebarn fik besøg af en myndighedsperson med det formål at vurdere barnets trivsel og udvikling – det vil sige det personrettede tilsyn. 60 procent af plejefamilierne oplyser, at plejebarnet fik besøg mindst to gange, mens 39 procent oplyser, at plejebarnet fik mindre end to besøg – det vil sige færre besøg, end loven stiller krav om, se *tabel 3.9*.

Tabel 3.9 Antal personrettede tilsyn i 2013

	Antal	Procent
0 gange	40	12
1 gang	92	27
2 gange	126	37
Flere end 2 gange	79	23
Ved ikke	3	1
I alt	340	100

Note: Tabellen omfatter de 340 plejefamilier, hvor plejebarnet har boet mindst ét år hos plejefamilien. Der er besvaret for det plejebarn, som har fødselsdag næste gang.

Samtalen med barnet skal så vidt muligt afholdes uden plejeforældrenes tilstedeværelse. 41 procent af plejefamilierne oplyser, at de var til stede ved den seneste samtale med barnet, se *tabel 3.10*.

Table 3.10 Om seneste samtale blev afholdt uden plejeforælders tilstedeværelse

	Antal	Procent
Ja	207	55
Nej	154	41
Ved ikke	13	3
I alt	374	100

4 Samarbejde om supervision og efteruddannelse

For at plejefamilierne kan gøre det bedste mulige arbejde med det anbragte barn, er det vigtigt, at de er klædt ordentligt på til opgaven og modtager supervision og vejledning i anbringelsesforløbet. Dette er dels for at sikre, at barnet modtager den rette hjælp og dels for at støtte plejefamilierne i arbejdet med barnet.

Plejefamilier har ret og pligt til efteruddannelse og løbende supervision. Udover at deltage i et kursus i at være plejefamilie har plejefamilien ifølge serviceloven ret og pligt til, hvad der svarer til minimum 2 dages efteruddannelse årligt. Det er kommunen, der vurderer, hvilke temaer plejefamilien har brug for at blive opkvalificeret i forhold til, og det er endvidere kommunen, der skal sikre den fornødne supervision.

Udbuddet af supervision og kurser samt omfanget af råd og vejledning varierer fra kommune til kommune og fra sag til sag. Det er blevet undersøgt, hvilken rolle dette spiller for forholdet og samarbejdet mellem plejefamilierne og deres kommune.

4.1 Tilfredshed med supervision

Som det fremgik af kapitel 2 er samarbejdet om supervision og efteruddannelse ikke det område, som udløser flest konflikter i samarbejdet. Plejefamiliernes besvarelser samt interviews med plejefamilier tyder dog på, at løbende supervision til plejefamilien er vigtig for, at plejefamilien kan yde det bedste for barnet eller den unge.

Undersøgelsen viser, at 81 procent af de 374 plejefamilier vurderer, at de modtager supervision, mens 19 procent vurderer, at de ikke modtager supervision.

Størstedelen af de plejefamilier, der modtager supervision, er tilfredse med denne. I nedenstående tabel ses det, at 86 procent af plejefamilierne i høj eller nogen grad er tilfredse med den supervision, de har modtaget, hvor 13 procent angiver, at de i ringe grad eller slet ikke er tilfredse med den udbudte supervision, se *tabel 4.1*.

Tabel 4.1 Tilfredshed med supervision for dem, som har oplyst, at de modtager supervision

	Antal	Procent
I høj grad tilfreds	152	50
I nogen grad tilfreds	108	36
I ringe grad tilfreds	32	10
Slet ikke tilfreds	10	3
I alt	302	100

Tabellen viser således, at halvdelen af plejefamilierne vurderer kvaliteten af kommunernes udbudte supervision som god, da 50 procent i høj grad er tilfredse, og 3 procent slet ikke er tilfredse.

Der er forskel på, hvem plejefamilierne modtager supervision fra, 66 procent modtager supervision fra familieplejekonsulenten, se *tabel 4.2*.

Tabel 4.2 Fordeling på hvilken faggruppe, der yder supervision til plejefamilien

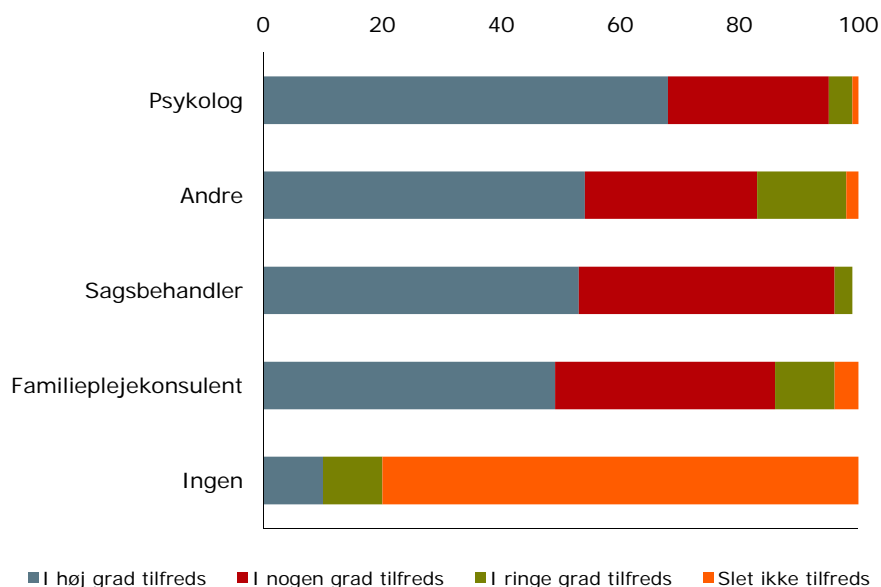
	Antal	Procent
Familieplejekonsulent	245	66
Sagsbehandler	30	8
Psykolog	73	20
Andre	41	11
Ingen supervision ydes	71	19
Antal besvarelser i alt	374	

Note: Der har været mulighed for flere markeringer, så procenterne summer ikke til 100

Der er også en del plejefamilier, svarende til 20 procent, der modtager supervision af en psykolog. 8 procent modtager supervision fra barnets eller den unges sagsbehandler. 11 procent angiver at modtage supervision fra andre end de anførte, dette er blandt andet fra VISO, kollegaer, barnets skole eller eksterne supervisorer og familiebehandlere. Som ovenstående tabel viser, svarer 19 procent af plejefamilierne, at de ikke modtager supervision.

Nedenstående figur sammenholder plejefamiliernes tilfredshed med den udbudte supervision i forhold til, hvem plejefamilien modtager supervision fra. Flest er tilfreds med supervision fra psykologer, idet de 68 procent, der modtager denne, i høj grad er tilfredse. Derudover er størstedelen af de, der ikke modtager supervision slet ikke tilfredse, se figur 4.1.

Figur 4.1 Tilfredshed med supervision i forhold til hvem supervision modtages af. Angivet i procent

Figuren viser, at plejefamilierne generelt er tilfredse med den udbudte supervision uafhængig af, hvem de modtager supervision fra. Utilfredsheden er dog markant for dem, som ingen supervision modtager.

4.1.1 Den gode supervision

Flere plejefamilier peger på, at det afgørende punkt for god supervision er, at supervisoren er kompetent og fagligt klædt på. Familieplejekonsulenten kan yde god supervision, hvis denne har den nødvendige viden og en bred erfaring.

Dette bliver også fremhævet i et fokusgruppinterview, hvor en plejeforælder pointerer vigtigheden af god supervision fra en kompetent supervisor.

”Det har for os gjort forskellen, om vi har givet op eller ikke. Så let er det. Det at få vendt, hvorfor pokker reagerer de unger på den måde, de gør? Og hvad er det, vi skal gøre? Og man skal have det at vide 10 gange. (...) Det er forskellen på succes eller fiasko.”

Denne plejeforælder fremhæver, at en kompetent supervisor er vigtig i forhold til at undgå sammenbrud i anbringelsesopholdet.

En anden faktor for god supervision er, at man modtager supervision ofte, og især når der opstår behov. En plejeforælder fortæller i fokusgruppeinterviewet, hvordan en løbende supervision er vigtig for en fortsat god udvikling i anbringelsesforløbet:

"I starten havde vi [supervision] hver fjerde uge og så hver sjette uge, og nu siger hun [supervisoren] så i dag, at "det går jo så godt, så skal vi vente otte uger?". Men det blev vi enige om, at det vil vi ikke (...) Vi kan godt have brug for at snakke om noget, og det kan være det, der gør, at det går godt"

Eksemplet her viser, hvor vigtig supervisionen er for plejefamilierne, og at supervisionen tillægges stor betydning.

Ikke alle plejefamilier ønsker supervision

Godt 20 procent af plejefamilierne oplyser, at de ikke modtager supervision. Nogle efterspørger supervisionen og er utilfredse med den manglende supervision, mens andre giver udtryk for, at de ikke har behov for supervision.

"Vi fik supervision i begyndelsen og kan få det, når vi har behov for det. Men vores barn har været hos os i 10 år, så der er ikke behov for supervision"

"Vi har haft supervision i forhold til forældresamarbejdet. Nu forløber det ukompliceret og struktureret, og der er pt. ikke behov for supervision."

Behovet for hyppig supervision vil i mange tilfælde være størst i starten af anbringelsesforløbet, hos nye og mindre erfarne plejefamilier eller ved behovskrævende børn. Sammenfattende for plejefamiliernes bemærkninger er, at det som er væsentligt er, at der ydes relevant og målrettet supervision, når der opstår behov herfor, og når plejefamilien ønsker det.

4.1.2 Når supervision ikke fungerer

Selvom tabel 4.1 viste, at størstedelen er meget eller i nogen grad tilfredse med supervisionen, så er der alligevel nogle indvendinger mod den modtagne supervision.

Plejefamilieren oplever det som problematisk, når de slet ikke modtager supervision. Som nævnt ovenfor er supervision vigtigt for et godt anbringelsesforløb, og både figur 4.1 samt nedenstående tabel 4.3 viser, at manglende supervision er en væsentlig årsag til utilfredshed. 30 procent mener, at manglende supervision er årsag til utilfredshed.

Tabel 4.3 Årsager til utilfredshed med supervision

	Antal	Procent
Jeg modtager ikke supervision	45	30
Jeg har behov for mere supervision, end jeg modtager	28	19
Indholdet af supervisionen er ikke tilpasset mine behov	23	16
Kvaliteten af supervisionen er ikke tilfredsstillende	36	24
Andre årsager	28	19
I alt	148	

Note: Der har været mulighed for flere markeringer, så procenterne summer ikke til 100

Et andet fokusområde er kvalitetssikring af supervisionen. Supervisionens kvalitet bliver både påpeget i spørgeskemaets kommentarfelt samt fokusgruppeinterviewene, og i tabel 4.3 angiver 24 procent at være utilfredse med kvaliteten.

"Mangelfuldt, ikke fagligt og brugbart, men bare en gang snak".

"Den supervision vi modtager fra familieplejekonsulenter er ikke professionel nok og for sjældent, hvis vi virkelig havde behov på det barn".

Der er også flere, der angiver, at de har behov for mere professionel supervision, eventuelt fra en psykolog eller anden ekstern supervisor, men som ikke har fået det.

I ovenstående tabel angiver 19 procent at være utilfreds med supervisionen på andre punkter end de oplyste. Det omfatter blandt andet plejefamilier, der ikke har grundlag for at svare, da supervisionen lige er startet, samt plejefamilier der har behov for mere professionel supervision, eventuelt af en psykolog. Herudover kan utilfredsheden skyldes dårlig kemi med supervisor, som påvirker supervisionen og samarbejdet negativt:

"Vi har lige fået ny [supervisor], som har en anden tilgang, og konsulenten snakker meget. Kemi er ikke god. Konsulenten har opfordret os til at rette ind, og det er betingelserne som plejefamilie. Vi føler ikke, vi får støtte i at gøre det, der er bedst for barnet".

Et konkret problem, hvad angår supervision, er, at nogle plejefamilier ikke tør tale frit, da de er bange for, at det vil få konsekvenser for dem:

"Det er vanskeligt at modtage supervision af en konsulent med så mange "hatte" på. Det jeg siger, kan få konsekvens for plejebarnet og mit arbejde som familieplejer. Derfor tier jeg oftest".

Dette bliver også fremhævet i et fokusgruppeinterview, hvor en plejefamilie ikke tør tale om de forhold, der fylder meget, fordi de er bange for, at det får konsekvenser for anbringelsesforholdet:

"Vi fik en psykolog ud, som kommunen havde valgt, og det var jo rigtig fint. Men så startede han ud med at fortælle, at han optog det, og han sendte alt referat videre til hende [sagsbehandler]. Og så behøvede vi ikke sige noget. Og det er også et problem, for et eller sted, så er vi også nødt til – tit sidder vi med samarbejdsproblemer i forhold til sagsbehandler, og det er det, vi skal have snakket om og gennemgået og fundet løsninger på. Og det er lidt problematisk, hvis hun kan sidde og læse med. Så kommer truslen indenom"

Som plejeforælderen fortæller ovenfor, er det svært at få råd og vejledning i forhold til samarbejdsvanskeligheder med kommunen, når man ved, at sagsbehandleren får referat af supervisionen. Dermed oplever hun, at hun holder emner tilbage, som hun egentlig har brug for at tale om.

4.1.3 Gruppesupervision og netværksgrupper

Andre måder, hvorpå plejefamilierne kan få supervision, er via gruppesupervision eller netværksgrupper. Kommunernes organisering og udbud af grupperne kan variere, men formålet er, at flere plejefamilier mødes og sammen drøfter udfordringer og oplevelser.

Det er netop mødet med andre plejefamilier, som opleves at være særlig gavnligt. Plejefamilierne får mulighed for at sparre med hinanden og udveksle synspunkter.

Plejefamilierne er ved fokusgruppeinterviewene blevet spurgt om deres holdning til gruppesupervision og netværksgrupper, og alle istemmer, at selve ideen er god. Dog fokuserer de på vigtigheden af, at grupperne har en vis form for styring, så fagligheden forbliver tilstede. Flere har oplevet, at disse grupper kan blive forum for kritik og utilfredshed og derfor ikke bliver et nyttigt redskab. Ved et fokusgruppeinterview nævner en plejeforælder vigtigheden af styring:

"Det kan hurtigt blive et sted, hvor man sidder og bliver negativ, derfor skal der styring på. Der skal være en kontrakt, når man starter de her grupper op - hvad er formålet med at lave dem? For ellers er de ikke brugbare. Så er de mere til skade end gavn"

Forskellig definition af supervision

De godt 20 procent, der oplyser, at de ikke modtager supervision, dækker over, at nogle ikke opfatter samtaler med for eksempel sagsbehandler eller familieplejekonsulent, som

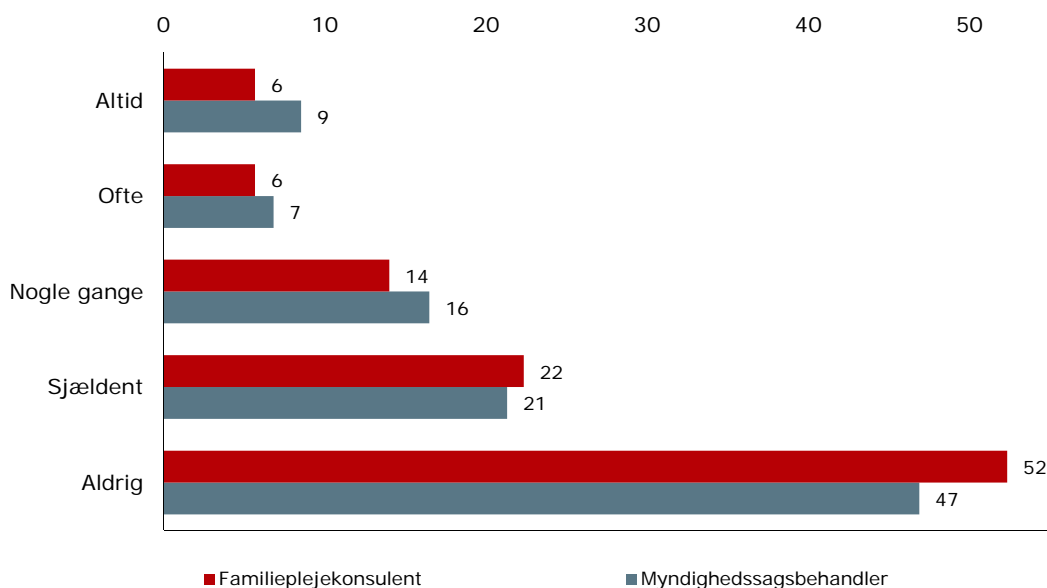
supervision. Enkelte plejefamilier uddyber dette med, at de finder, at de har en anden og mere relevant faglig uddannelse i forhold til barnets vanskeligheder end sagsbehandler og familieplejekonsulent. Dialogen med sagsbehandler og/eller familieplejekonsulent bliver derfor mere en snak om dagligdagen.

4.1.4 Omfang og indhold af supervision

Plejefamilierne er bedt om at vurdere, i hvilken grad de oplever, at omfang og indhold af supervision giver anledning til et konfliktfyldt samarbejde med henholdsvis barnets sagsbehandler og familieplejekonsulent.

Ca. 15 procent af plejefamilierne oplever altid eller ofte, at supervision giver anledning til konfliktfyldt samarbejde. Ca. 70 procent af plejefamilierne oplever aldrig eller sjældent, at supervision er årsag til samarbejdsvanskeligheder, *se figur 4.2*.

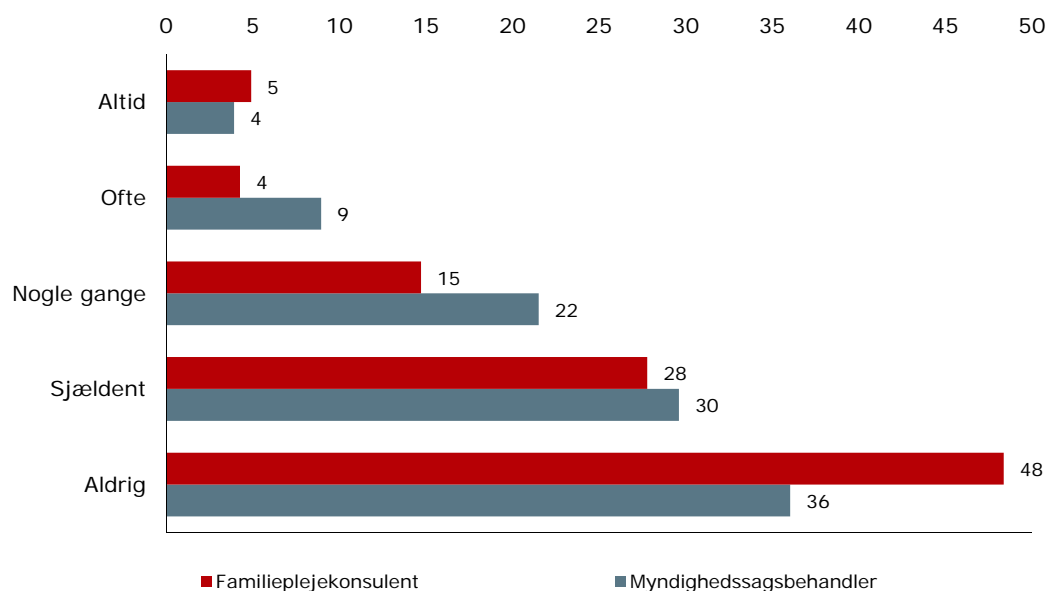
Figur 4.1 I hvilken grad oplever plejefamilierne, at omfang og indhold af supervision giver anledning til et konfliktfyldt samarbejde. Angivet i procent

4.1.5 Råd og vejledning

Det overordnede billede af plejefamiliernes vurdering af kommunens råd og vejledning er, at omfanget og indholdet af denne ikke ligger til grund for konflikter med kommunen. Hos 76 procent af plejefamilierne er dette aldrig eller kun sjældent årsag til konflikt med familieplejekonsulent og 66 procent ved myndighedssagsbehandleren, *se figur 4.3*.

Figur 4.3 I hvilken grad plejefamilierne oplever, at omfang og indhold af råd og vejledning giver anledning til et konfliktfyldt samarbejde. Angivet i procent

Dog viser figuren også, at omfanget og indholdet af råd og vejledning for en vis andel af plejefamilierne kan føre til konflikt. En årsag til dette er blandt andet den store udskiftning af personale i kommunen. Dette kan vanskeliggøre råd og vejledning:

"Vi har opgivet at få råd og vejledning på grund af evigt skiftende sagsbehandlere, som ikke bliver sat ind i sagen/får læst sagen. Meget er slet ikke blevet ført til referat/sat ind i sagsmappen. Vi starter forfra hver gang".

"Der har været mange gode snakke, men det er svært, når der er så stor udskiftning af sagsbehandlere, som giver meget svingede råd".

Manglende fokus på overlevering af sager kan føre til, at plejefamilier ikke rådes og vejledes på en hensigtsmæssig og gavnlig måde.

En anden kilde til konflikt er, hvis der ikke er overensstemmelse mellem supervisors råd og vejledning og sagsbehandlerens målsætninger med familien og barnet eller den unge. Den situation kan primært opstå ved ekstern supervision.

"Der kan være et problem mellem de råd man får i supervision og de ideer, som kommunen har om det pædagogiske arbejde".

Udover stor udskiftning af sagsbehandlere – og som konsekvens heraf – nævner flere plejefamilier, at det kan være vanskeligt at få kontakt til kommunen på grund af travl-

hed. Plejefamilierne oplever derfor, at de ikke modtager råd og vejledning, når de har brug for det, og må ofte vente lang tid på den.

Problemstillingen med ikke-tilgængelige sagsbehandlere eller rådgivere blev drøftet i et fokusgruppeinterview, hvor de interviewede plejefamilier blev enige om, at en løsning kunne være, at der i alle kommuner eller mere centralt var adgang til en akuttelefon, hvor plejefamilien kan få råd og vejledning i akutte situationer – det vil sige også uden for kommunens åbningstid.

En plejemor fortæller, hvordan plejefamilien oplevede, at de i en yderst tilspidset situation forgæves forsøgte at få fat i en rådgiver. En situation der ender med, at rådgiver foreslår, at barnet flyttes fra plejefamilien. Plejefamilien pegede på, at situationen kunne være afhjulpet med et opkald til en akuttelefon for at blive lyttet på og få nogle konkrete råd i den givne situation.

Plejefamilien kan have behov for at få afløb for frustrationer, som ikke nødvendigvis behøver at få drastisk betydning for barnet – såsom ændring af anbringelsessted. Som plejemoderen udtrykker det, havde hun brug for *”en ventil - én der kan forstå det, vi snakker om. Og vide, hvad det handler om. For lige der havde jeg brug for én, der lyttede til mig”*.

Plejefamilierne drøfter i et fokusgruppeinterview, at de oplever arbejdspresset på sagsbehandlerne, som et stort problem. Løsningen med en akuttelefon kunne både fjerne noget af presset fra sagsbehandlerne, sørge for at deres arbejdsbyrde ikke går ud over plejefamilierne samt helt konkret modvirke, at tilspidsede situationer ender i anbringelsessammenbrud:

”De har så mange sager, de sagsbehandlere, at ringer du en mandag morgen og de ikke er der - og de har også deres akutting - så kan der altså godt gå lang tid, før de ringer tilbage. Så hvis der bare var en eller anden – hvis man bare havde en døgntelefon, det ville være guld værd for rigtig mange”.

Generelt kommer plejefamilierne med mange gode eksempler på dygtige sagsbehandlere og familieplejekonsulenter, hvor samarbejdet fungerer rigtig godt, og hvor de kan få råd og vejledning. En plejefamilie fortæller:

”Med nuværende sagsbehandler er der et godt arbejdsklima. Det er et ligeværdigt arbejdsforhold, hvor vi bruger hinanden, så det bliver bedst for barnet. Vi taler sammen, og sagsbehandleren lytter, og vi bliver i fællesskab enige om, det der skal ske”.

4.2 Kurser

Ud over supervision som et middel til at styrke plejefamilierne i deres arbejde med det anbragte barn, er der desuden fokus på, at plejefamilierne løbende skal opkvalificeres

ved at deltage i kurser svarende til to kursusdage om året. Det er en lovpligtig efteruddannelse, som fremgår af serviceloven.

Bekendtgørelse om plejefamilier, bek nr. 1554

§ 7 Den kommunalbestyrelse, der træffer afgørelse om anbringelse, er forpligtet til at tilbyde efteruddannelse til både generelt og konkret godkendte plejefamilier og kommunale plejefamilier, samt netværksplejefamilier, jf. lov om social service § 66 a, stk. 4. Plejefamilierne er forpligtet til at deltage heri.

Stk. 2 Efteruddannelsen skal svare til mindst to hele kursusdage årligt. Hvis flere kommuner træffer afgørelse om anbringelse af et barn eller en ung i den samme plejefamilie, kommunale plejefamilie eller netværksplejefamilie skal hver kommune som minimum sikre kommunens forholdsmæssige del af de to årlige kursusdage.”

§ 8 Den kommunalbestyrelse, der træffer afgørelse om anbringelse, er forpligtet til at tilbyde den fornødne supervision i overensstemmelse med plejeopgavens omfang til både generelt og konkret godkendte plejefamilier og kommunale plejefamilier samt netværksplejefamilier, jf. lov om social service § 66 a, stk. 4. Plejefamilierne er forpligtet til at deltage heri.

§ 9 Den kommunalbestyrelse, der træffer afgørelse om anbringelse, skal sikre, at kommunale plejefamilier modtager yderligere efteruddannelse og supervision i overensstemmelse med plejeopgavens omfang.

Undersøgelsen viser, at 29 procent af de adspurgte plejefamilier ikke har gennemført den fornødne efteruddannelse indenfor det seneste år, se *tabel 4.4*.

Tabel 4.4 Plejefamiliens deltagelse i kursusdage det seneste år

	Antal	Procent
Ja – har deltaget i kurser svarende til mindst 2 kursusdage	261	70
Nej – har ikke deltaget i kurser svarende til mindst 2 kursusdage	110	29
Ved ikke	3	1
I alt	374	100

Note: Som det fremgår i beskrivelsen af plejefamilierne i kapitel 7, har 49 procent af de adspurgte plejefamilier været plejefamilie i 11 år eller derover.

Det er således 70 procent af plejefamilierne, der inden for det sidste år har fulgt lovgivningen om at deltage i kurser svarende til to kursusdage.

Flere plejefamilier oplever, at de slet ikke får tilbudt kurser:

"Jeg har selv måtte finde kurser, fordi der ikke har været udbudt nogle"

"Har aldrig modtaget noget om kurser"

"Der har manglet sagsbehandlere til at godkende de kurser, jeg har ansøgt. Derfor ingen kurser"

4.2.1 Forslag til forbedring af kursusudbuddet

En af grundene til at plejefamilierne fravælger at deltage i kurser, kan være, at kurserne mangler relevans. Omkring en tredjedel af plejefamilierne, 36 procent, angiver at kurserne i høj grad er relevante, hvorimod 57 procent af plejefamilierne angiver, at kurserne kun i nogen eller i ringe grad er relevante, se tabel 4.5.

Tabel 4.5 I hvilket omfang plejefamilien finder kurserne relevante

	Antal	Procent
I høj grad	133	36
I nogen grad	162	43
I ringe grad	51	14
Slet ikke	11	3
Ved ikke	17	5
I alt	374	100

4.2.2 Niveauopdelte kurser

Mange plejefamilier nævner, at der er et behov for flere specialiserede kurser. Plejefamilierne nævner blandt andet:

"Har haft brug for kurser f.eks. vedr. ADHD og udviklingsforstyrrelser, men dette er blevet afslået med besked om, at jeg bare måtte nøjes med de kursustilbud, anbringende kommune er kommet med en gang årligt og som ikke har været relevante for mig".

"Vi er begge uddannet og har arbejdet/arbejder med børn med vanskeligheder, så niveauet på kurserne er alt for lavt, men vi er ikke utilfredse, for niveauet er fint for dem, der ikke har vores uddannelsesbaggrund, og det er jo fint - vi ville dog gerne kunne få "merit" for vores faglighed, så der ikke var krav om kurser".

"Vi kunne ønske os emner, der bygger oven på vores faglige uddannelse fremfor almen pædagogisk orientering".

Som ovenstående citater giver udtryk for, oplever nogle plejefamilier, at specialiserede kurser ville være at foretrække for de, der enten har mange års erfaring som plejefamilie, som har en relevant uddannelsesmæssig baggrund eller som har et plejebarn med et mere specifikt problem, blandt andet ADHD. En niveauopdeling ville i højere grad sikre, at både nye som garvede plejefamilier ville finde kurserne relevante og få størst muligt udbytte af dem.

4.2.3 Plejefamiliernes gode oplevelser og bud på initiativer

Plejefamilierne udtrykker selv vigtigheden i efteruddannelse og kursusdeltagelse. Intet tyder på, at plejefamilierne ikke ønsker at deltage i kurser på grund af manglende lyst, snarere på grund af kursernes indhold. I et fokusgruppeinterview blev det tydeligt, at plejefamilierne har lysten til at efteruddanne og dygtiggøre sig:

"Vores kommune holder selv de to lovpligtige kurser om året (...) Og det er temadage, og det er meget kort. Vi kører langt for at få efteruddannelse"

"Jeg kører land og rige rundt for at få efteruddannelse. For jeg har det sådan lidt, at kvaliteten den skal være der"

Plejefamilierne fremhæver flere gode oplevelser i forbindelse med deltagelse i kurserne:

"Man møder andre plejefamilier og får mulighed for at sparre med hinanden"

"Et kursuskatalog over det samlede udbud af kurser giver et godt overblik"

"Ved udlevering af kursusmateriale kan man efterfølgende bruge dette som opslagsværk"

Plejefamiliernes initiativer og forslag til ændringer

- Et lavere antal deltagere på kurser vil optimere udbyttet. Foredrag for mange deltagere bliver let envejskommunikation, så læringsperspektivet og det uddannelsesmæssige perspektiv ikke bliver tilgodeset.
- Kurserne bør være mere dybdegående og over flere dages varighed.
- Et kørselsfradrag ved kurser man opsøger på egen hånd, ville øge incitamentet for at videreuddanne og dygtiggøre sig.
- Der bør være bedre mulighed for at deltage i kurser, der er udbudt i andre kommuner.
- Der bør blive sendt information om dato og kursusindhold ud i god tid, så der er mulighed for planlægning af børnepasning

5 Beskrivelse af plejefamilierne

På landsplan var der i slutningen af 2013 ca. 10.500 godkendte plejefamilier, hvoraf 6.000 plejefamilier havde et eller flere børn anbragt i døgnpleje. Det fremgår af en kortlægning, som Ankestyrelsen har gennemført i tilknytning til den samlede undersøgelse på plejefamilieområdet.⁴

For at få et så generelt og bredt billede af plejefamiliernes vurdering af samarbejdet med kommunerne er der til brug for denne delundersøgelse tilfældigt udvalgt og udsendt spørgeskema til 834 plejefamilier fra de 60 kommuner, som på undersøgelsestidspunktet havde flest godkendte plejefamilier. 374 plejefamilier har besvaret spørgeskemaet. De 374 plejefamilier, som har besvaret spørgeskemaet, udgør en stikprøve på 6,2 procent af det samlede antal plejefamilier, som i slutningen af 2013 havde et eller flere børn i pleje.

Dette kapitel beskriver, hvordan plejefamilierne fordeler sig i forhold til deres anciennitet som plejefamilie, antal plejebørn, beskæftigelse og uddannelse.

5.1 Godkendelsesform

Størstedelen af de plejefamilier, som har besvaret spørgeskemaet, har en generel godkendelse. 74 procent af familierne er generelt godkendt almindelig plejefamilie, mens 5 procent er generelt godkendt kommunal plejefamilie, se *tabel 5.1*.

Kommunale plejefamilier er en ny type plejefamilier, som i højere grad er specialiseret i at være plejefamilie for børn og unge med særligt komplekse vanskeligheder. De har som hovedregel endvidere et mere formaliseret ansættelsesforhold med kommunen, hvor andre plejefamilietyper typisk er kontraktansatte. Af de almindeligt generelt godkendte plejefamilier kan der være "specialiserede plejefamilier", som er erfarne plejefamilier, som, lige som kommunale plejefamilier, kan varetage de mest komplekse sager.⁵

⁴ Se "Kortlægning af antal plejefamilier i Danmark", Ankestyrelsen, maj 2014

⁵ Se "Evaluering af kommunernes anvendelse af specialiserede og kommunale plejefamilier.", KORA, 2014

Tabel 5.1 Plejefamiliens godkendelsesform

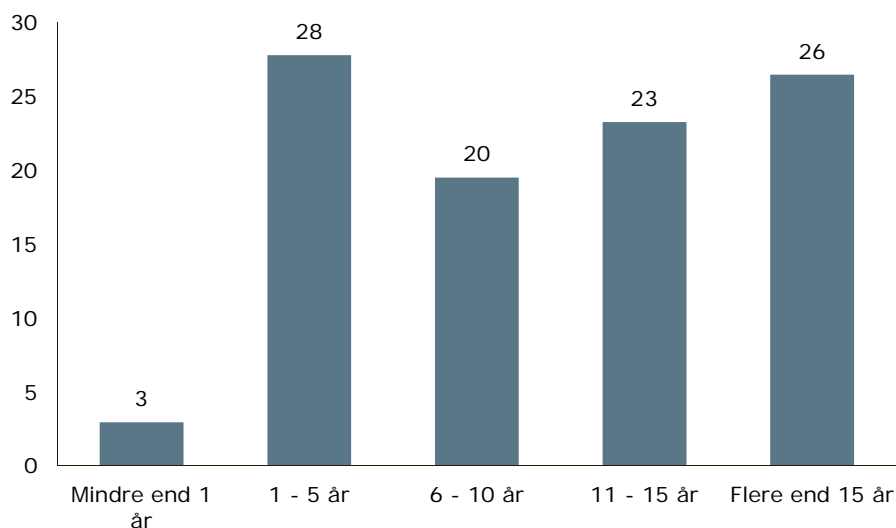
	Antal	Procent
Generelt godkendt plejefamilie	278	74
Konkret godkendt netværksplejefamilie	9	2
Konkret godkendt almindelig plejefamilie	29	8
Konkret godkendt kommunal plejefamilie	16	4
Generelt godkendt kommunal plejefamilie	20	5
Ved ikke	22	6
I alt	374	100

14 procent af plejefamilierne er godkendt til at være plejefamilie for et helt konkret barn. Heri indgår plejefamilier, som inden anbringelsen havde en tilknytning til det anbragte barn (netværksplejefamilier).

6 procent af de plejefamilier, som har besvaret skemaet, er ikke bekendt med, hvilken godkendelsesform de har.

5.2 Anciennitet som plejefamilie og antal plejebørn

Plejefamiliernes anciennitet varierer og de forskellige anciennitetsgrader er nogenlunde ligeligt repræsenteret. 28 procent af plejefamilierne har været plejefamilie i mellem 1 og 5 år, 43 procent af plejefamilierne har været plejefamilie i mellem 6 og 15 år, mens flere end en fjerdedel af plejefamilierne (26 procent) har været plejefamilie i mere end 15 år. Kun 3 procent har været plejefamilie i mindre et år, se figur 5.1.

Figur 5.1 Antal år som plejefamilie. Angivet i procent

Det gælder for lidt flere end halvdelen af plejefamilierne, 51 procent, at de har ét barn anbragt i pleje hos dem. Disse plejefamilier samarbejder således kun med én kommune om anbringelsen⁶. Ca. en tredjedel af plejefamilierne, svarende til 35 procent, har to børn anbragt, mens 11 procent har tre plejebørn. 2 procent har flere end 3 plejebørn anbragt, se *tabel 5.2*.

Tabel 5.2 Antal børn under 18 år, som er anbragt hos plejefamilien

	Antal	Procent
1	190	51
2	132	35
3	43	11
Flere end 3	9	2
I alt	374	100

5.3 Beskæftigelse og uddannelse

I de fleste tilfælde er plejekontrakten indgået med plejemoder. Det gælder for 56 procent af plejefamilierne, mens det i 11 procent er plejefaderen, der har indgået kontrakten. I en tredjedel af familierne er kontrakten indgået med begge plejeforældre, se *tabel 5.3*.

⁶ Anbringende kommune er ikke nødvendigvis den kommune, som har godkendt plejefamilien.

Tabel 5.3 Hvem har plejekontrakten med kommunen?

	Antal	Procent
Plejemor	211	56
Plejefar	41	11
Begge	122	33
I alt	374	100

Note: I de tilfælde, hvor plejefamilien har flere end ét barn anbragt, er der besvaret ud fra det plejebarn, som har fødselsdag næste gang.

I stort set alle plejefamilier, 93 procent, er der både en plejemor og en plejefar. For 60 procent af familierne gælder, at den ene part ikke har beskæftigelse udover plejeerhvervet. Det typiske billede er, at den ene part ikke har anden beskæftigelse, mens den anden part har fuldtidsbeskæftigelse. Det er tilfældet i 40 procent af familierne. I 13 procent af familierne har begge fuldtidsbeskæftigelse ved siden af plejeerhvervet, *se tabel 5.4*.

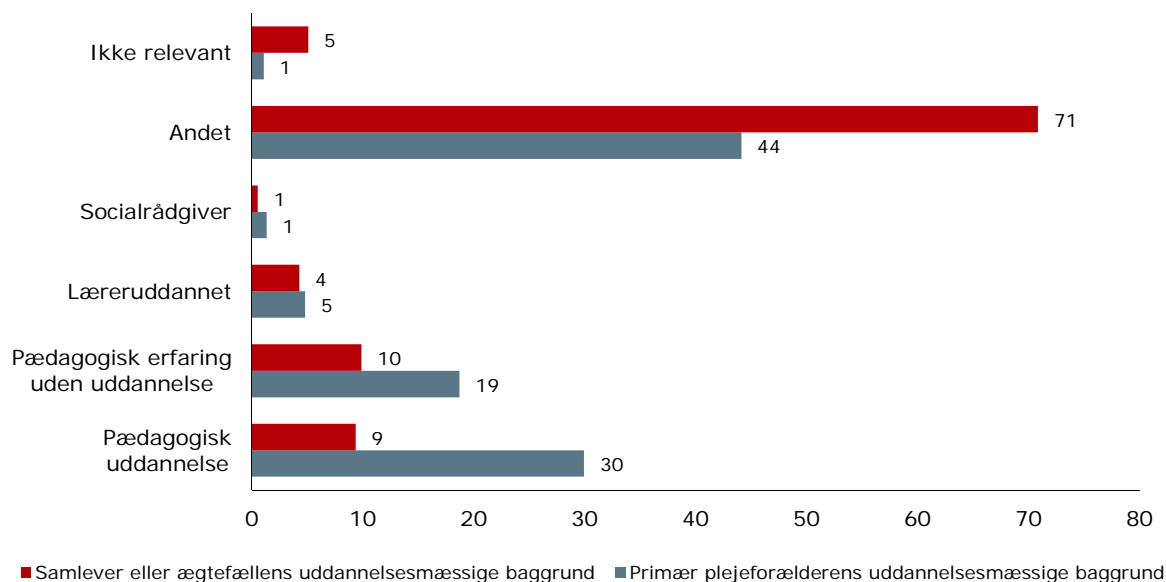
Tabel 5.4 Beskæftigelsesgrad hos primær plejeforælder samt ægtefælle/samlever, procent

	Ægtefælle/samlevers beskæftigelsesgrad			I alt
	Ingen anden beskæftigelse	Deltidsbeskæftigelse	Fuldtidsbeskæftigelse	
Ingen anden beskæftigelse	14	7	40	60
Deltidsbeskæftigelse	2	3	16	21
Fuldtidsbeskæftigelse	4	1	13	19
I alt	20	12	69	100

Note: Tabellen fordeler de 347 plejefamilier, som har en samlever/ægtefælle

Hovedparten af plejefamilierne oplyser, at de inden plejeerhvervet var i fuldtidsbeskæftigelse.

En stor del af de 374 plejefamilier oplyser, at de har en anden uddannelsesmæssig baggrund end pædagogisk. Dette gælder for 44 procent hos den ene part og for 71 procent hos samleveren eller ægtefællen, *se figur 5.2*.

Figur 5.2 Plejefamiliens uddannelsesmæssige baggrund. Angivet i procent

Hos den primære plejeforælder er 30 procent pædagogisk uddannet, og 19 procent har pædagogisk erfaring uden uddannelse. Hos ægtefællen eller samleveren er 9 procent pædagogisk uddannet, og 10 procent har pædagogisk erfaring.

Plejefamiliens sammensætning

Størstedelen af familierne består af to voksne. Dette er gældende i 80 procent af familierne. I 13 procent er der 3 voksne, hvor plejefamilien har et hjemmeboende barn over 18 år, *se bilag 2*.

I 57 procent af familierne er der ingen hjemmeboende børn under 18 år udover plejebarnet. 25 procent har ét hjemmeboende barn, og 18 procent har 2 eller flere hjemmeboende børn, *se tabel 5.5*.

Tabel 5.5 Antal hjemmeboende børn under 18 år (eksklusiv plejebørn)

	Antal	Procent
0	214	57
1	92	25
2	42	11
3	23	6
4	3	1
I alt	374	100

Oplysninger om plejefamiliens plejebarn

Aldersfordelingen for plejebørnene er jævnt fordelt, således at både plejeforældre, der har små børn og store børn anbragt, er repræsenteret i undersøgelsen. Der er færrest plejeforældre, som har børn i alderen 0-3 år, svarende til 13 procent og flest der har plejebørn i alderen 15-17 år, svarende til 26 procent. Resten fordeler sig jævnt i alderen 4-14 år, *se bilag 2*.

Samme jævne fordeling gælder også i forhold til, hvor lang tid plejebarnet har været anbragt i pleje hos familien. Færrest har haft plejebarnet i under et år, svarende til 11 procent og flest har haft barnet i 1-3 år, svarende til 34 procent. 32 procent har haft plejebarnet i 4-9 år og 22 procent har haft plejebarnet boende i 10 år eller mere, *se bilag 2*.

De færreste børn er anbragt i akutpleje. Dette er gældende for 15 procent, *se bilag 2*. 41 procent af børnene har været anbragt før anbringelsen i plejefamilien, *se bilag 2*.

Ankestyrelsens undersøgelse af samarbejdet mellem plejefamilier og kommuner

september 2014

BILAG

Titel Plejefamiliers vurdering af samarbejdet med kommunerne_Bilag

Udgiver Ankestyrelsen, August 2014

ISBN nr **Fejl! Ingen tekst med den anførte typografi i dokumentet.**

Layout Identitet & Design AS

Kontakt Ankestyrelsen

Amaliegade 25, 1256 København K

Telefon 33 41 12 00

Hjemmeside www.ast.dk

E-mail ast@ast.dk

Bilag 1 Metode

Ankestyrelsens undersøgelse af plejefamiliernes vurdering af samarbejdsrelationen med kommunen bygger på:

- Et spørgeskema til 834 plejefamilier
- Tre fokusgruppeinterview med plejefamilier

1.1 Spørgeskema

For at tilrettelægge undersøgelsen og kvalificere spørgeskemaet er der gennemført præ-interview med Holbæk, København og Slagelse Kommuner. Der har endvidere været afholdt møde med KL, Plejefamiliernes Landsforening (PLF), Socialrådgivernes Landsforening (SL) og FABU (en sammenlægning af tre familieplejeorganisationer). Desuden er der holdt møde med Joan Schroeder, som er plejemoder og medforfatter til bogen "Svigtet ingen vil se", der beskriver udfordringer på plejefamilieområdet.

Der blev udvalgt 834 plejefamilier via de oplysninger, som Ankestyrelsen modtog fra delundersøgelsen "Kortlægning af antal plejefamilier i Danmark". Plejefamilierne blev tilfældigt udvalgt ud fra de 60 kommuner, som i slutningen af 2013 havde flest aktive plejefamilier (det vil sige plejefamilier, som havde et eller flere børn anbragt i fuldtidspleje). Fordelingsnøglen mellem de 60 kommuner blev fastlagt ud fra kommunens andel godkendte plejefamilier.

374 plejefamilier har besvaret hele spørgeskemaet. Det svarer til en besvarelsesprocent på 62. Stikprøven på 374 plejefamilier udgør 6,2 procent af det samlede antal aktive plejefamilier (5.987). Spørgeskemaet er besvaret i perioden januar til marts 2014.

1.2 Fokusgruppeinterviews

1.2.1 Udvalgelse

Til brug for uddybning af hvordan plejefamilierne vurderer samarbejdet med kommunen, er der afholdt tre fokusgruppeinterviews, hvor henholdsvis tre eller fire plejefamilier har været præsenteret. Målet var, at plejefamilierne skulle komme med bud og initiativer, som kan være med til at forbedre samarbejds klimaet mellem dem og kommunen.

Fokusgruppeinterviewene er afholdt i tre større byer i forskellige dele af Danmark og plejefamilierne er fundet i samme eller nærliggende kommuner.

En præmis for deltagelse var, at plejefamilierne havde gennemført førnævnte spørgeskema. Der er således blevet sendt en invitation ud til de plejefamilier, som har gennem-

ført spørgeskemaet og som er bosat i rimelig afstand til lokaliteten for afholdelse af fokusgruppeinterview.

Det er blevet besluttet, at højst fire plejefamilierne skulle være repræsenteret ved hvert fokusgruppeinterview. Dette med begrundelse i at give plads og rum for hver enkelt familie og dennes holdninger, oplevelser og ideer. Det var op til plejefamilien selv, om de ville komme én eller to. Fordelingen blev således:

- Fokusgruppe 1: seks deltagere, der repræsenterede fire plejefamilier
- Fokusgruppe 2: seks deltagere, der repræsenterede fire plejefamilier
- Fokusgruppe 3: fem deltagere, der repræsenterede tre plejefamilier

Udvælgelsen af fokusgruppeinformanter er dels tilfældig, dels strategisk. Første prioritet har været at skaffe det rette antal informanter. Derefter er det forsøgt at sammensætte gruppen strategisk, således at både tilfredse og utilfredse familier er repræsenteret. Dette har været muligt at undersøge, da de på forhånd har besvaret spørgeskemaet. Dermed er det muligt at understøtte en dialog, der er præget af forskellige meninger og historier.

1.2.2 Struktur og indhold

Interviewene er af to timers varighed med en pause halvvejs. De er optaget med båndoptager.

Fokusgruppeinterviewenes struktur og indhold har været forskellig, idet der efter de første to interviews er blevet evalueret og efterfølgende tilpasset. Således har de tre interviews forskellig opbygning og fokuspunkter.

Udgangspunktet var et semistruktureret interview med en relativ fast interviewguide, som gennemgik de forskellige temaer, som familierne også har vurderet i spørgeskemaet. Der blev taget udgangspunkt i følgende temaer:

- Supervision, kurser, råd og vejledning
- Vederlag
- Kommunens informationsniveau
- Ændring af anbringelsessted
- Biologiske forældre
- Omfang af støtte til plejebarn

Ved det sidste fokusgruppeinterview blev plejefamilierne stillet en opgave, som de skulle forberede til interviewet. Hver plejefamilie skulle nedskrive tre konkrete eksempler, hvor samarbejdet har fungeret godt og tre punkter, hvor der kunne være mulighed for bedre løsninger af samarbejdet mellem dem og kommunen.

Bilag 2 Tabeller

Bilaget indeholder tabeller, som viser de nøjagtige tal for nogle af figurerne i undersøgelsen. Der er endvidere tabeller, som viser grundoplysninger for det plejebarn, som er anbragt hos plejefamilien.

2.1 Tabeller til figur 3.2 og 3.3

Tabel 2.1 I hvilken grad oplever du, at følgende situationer giver anledning til et konfliktfyldt samarbejde med familieplejekonsulent? Angivet i procent.

	Aldrig	Sjældent	Nogle gange	Oft	Altid	i alt	Antal
Vederlagsforhandling ved indgåelse af kontrakt	56	21	12	4	7	100	302
Genforhandling af vederlag undervejs i forløbet	45	23	11	9	12	100	285
Omfang og indhold af råd og vejledning	48	28	15	4	5	100	306
Omfang og indhold af supervision	52	22	14	6	6	100	300
Tildeling af uddannelse/efteruddannelse	52	21	16	6	4	100	307
Omfang af støtte til plejebarnet	45	24	17	7	8	100	307
Barnets samvær med biologiske forældre	45	27	15	6	7	100	306
Kommunikation med biologiske forældre og øvrig familie	44	29	17	4	6	100	304
Forvaltningens informationsniveau	33	28	19	10	10	100	308
Andet	52	15	15	4	13	100	104

Tabel 2.2 I hvilken grad oplever du, at følgende situationer giver anledning til et konfliktfyldt samarbejde med myndighedssagsbehandler? Angivet i procent

	Aldrig	Sjældent	Nogle gange	Ofte	Altid	I alt	Antal
Vederlagsforhandling ved indgåelse af kontrakt	46	23	17	6	7	100	363
Genforhandling af vederlag undervejs i forløbet	38	22	16	10	14	100	340
Omfang og indhold af råd og vejledning	36	30	22	9	4	100	358
Omfang og indhold af supervision	47	21	16	7	9	100	352
Tildeling af uddannelse/efteruddannelse	49	21	18	7	5	100	357
Omfang af støtte til plejebarnet	33	24	19	10	13	100	359
Barnets samvær med biologiske forældre	32	24	21	13	10	100	366
Kommunikation med biologiske forældre og øvrig familie	33	27	22	7	11	100	365
Forvaltningens informationsniveau	20	31	21	14	13	100	360
Andet	42	6	18	8	25	100	119

2.2 Tabeller vedrørende plejebarnet

Plejefamilierne er bedt om at registrere nogle grundoplysninger for det barn, som de har anbragt i pleje. Hvis plejefamilien har flere end ét barn anbragt, er der bedt om at besvare for det barn, som næste gang har fødselsdag.

Tabel 2.3 Plejebarnets alder

	Antal	Procent
0-3 år	49	13
4-7 år	74	20
8-11 år	83	22
12-14 år	70	19
15-17 år	98	26
i alt	374	100

Tabel 2.4 Antal år, som plejebarnet har været anbragt i familien

	Antal	Procent
Under 1 år	43	11
1-3 år	128	34
4-9 år	119	32
10 år eller flere	84	22
i alt	374	100

Tabel 2.5 Antal plejebørn som er anbragt i akutpleje

	Antal	Procent
Ja – plejebarnet er anbragt i akutpleje	56	15
Nej – plejebarnet er ikke anbragt i akutpleje	308	82
Ved ikke	10	3
I alt	374	100

Tabel 2.6 Antal plejebørn som har været anbragt før anbringelsen i plejefamilien

	Antal	Procent
Ja – plejebarnet har været anbragt før	155	41
Nej – plejebarnet har ikke været anbragt før	217	58
Ved ikke	2	1
I alt	374	100

Tabel 2.7 Antal hjemmeboende børn under 18 år (eksklusiv plejebørn)

	Antal	Procent
0	214	57
1	92	25
2	42	11
3	23	6
4	3	1
I alt	374	100